

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก
จังหวัดบุรีรัมย์

การค้นคว้าอิสระ

ของ

ปัทมราช เปรือรัมย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ตุลาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

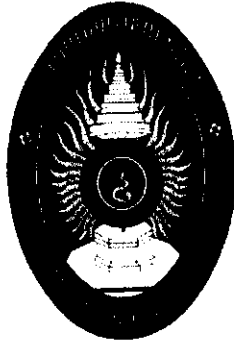
**PUBLIC PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT
PLANING OF MUANG KEA SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION IN SATUK DISTRICT, BURIRAM PROVINCE**

Pattamarat Pruarum

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Public Administration Program in Public
Administration**

October 2016

Copyright of Buriram Rajabhat University

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระได้พิจารณาการค้นคว้าอิสระของ นายปัทมราช เป็ร็อรั้มย์
เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน)
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก

..... กรรมการ
(ดร.ชัยยุทธน์ คณะวัน)
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม

..... กรรมการ
(ดร.สถาพร วิชัยรัมย์)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

วันที่..... เดือน..... 19 01.ค. 2555 พ.ศ.....

ชื่อเรื่อง	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์	
ผู้วิจัย	ปัทมราช เปรือรัมย์	
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	รองศาสตราจารย์ ประจักษ์ คະเนวัน	ที่ปรึกษาหลัก
	ดร.ธัญญรัตน์ คະเนวัน	ที่ปรึกษาร่วม
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์ 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 368 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามเขตหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วนโดยวิธีการอย่างง่าย ด้วยการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ และแบบปลายเปิด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8908 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมและด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับน้อยโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ต้องการให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น รองลงมา คือ ต้องการให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเสนอตัวเพื่อเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ

ในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล และต้องการให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล ตามลำดับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

TITLE	Public Participation in Local Development Planning of Maung Kea Subdistrict Administrative Organization in Satuk District, Buriram Province		
AUTHER	Pattamarat Pruaram		
INDEPENDENT STUDY ADVISORS	Associate Professor Prachan Kanewan	Major Advisor	
	Dr. Thanyarat Kanewan	Co-Advisor	
DEGREE	Master of Public Administration	MAJOR	Public Administration
SCHOOL	Buriram Rajabhat University	YEAR	2016

ABSTRACT

The objectives of the research the Public Participation in Local Development Planning of Maung Kea Subdistrict Administrative Organization in Satuk District, Buriram Province were to study the causes and problems in the public participation in local development planning activities, the participation in investment, operation, monitoring and evaluation. The samples group were the 368 voters in Maung Kea Sub district Administrative Organization in Satuk District, Buriram Province by using the table for determining the sample size of Krecie& Morgan (Krecie& Morgan), then using randomly distributed according to the proportion of different communities. The research instrument was a questionnaire consists of three part, checklist, rating scale and open-ended form. The reliability found at. 8908. Research statistics were frequency, percentage and standard deviation. The findings were as follows:

Public Participation in Local Development Planning of Maung kea Subdistrict Administrative Organization, Satuk District, Buriram Province was rate at moderate level sort by maximum to minimum as planning activities, the participation in investment, operation and monitoring evaluation. Suggestion of Public Participation in Local Development Planning of Maung Kea Sub district Administrative Organization in Satuk District, Buriram Province sort by maximum to minimum as the population should participation in the meeting as well, verify the operation of the development planning, The population should volunteer themselves to be the commit in local development planning in municipal and verify the evaluation of the organization.

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จาก บุคคล หลายฝ่าย ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน ที่ปรึกษาหลัก และ ดร.ธัญญรัตน์ คະเนวัน ที่ปรึกษาร่วม ที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ เรียบร้อย และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้อำนวยความสะดวกในการประสานงานจัดทำ การค้นคว้าอิสระเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ นายพรศักดิ์ หมั่นเจริญ นายกองกิจการบริหาร ส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด อธิการบดี นายกเทศมนตรีเมืองบุรีรัมย์ อาจารย์ ดร.คำภีร์ภาพ อินทะนุ อาจารย์สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย จนทำให้สำเร็จ เรียบร้อยสมบูรณ์ตลอดมา

ขอขอบคุณนายกกองกิจการบริหารส่วนตำบลเมืองแก ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้อนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและประสานงานในการแจก แบบสอบถาม ขอขอบคุณประชาชนทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลและตอบแบบสอบถามของผู้วิจัย

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงได้จากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา ตอบแทน พระคุณบิดา มารดา บุพการี ฌณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนผู้วิจัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ปัทมราช เปรือรัมย์

สารบัญ

หน้า

หน้าอนุมัติ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศคุณูปการ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ

บทที่

1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
ความสำคัญของการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	5
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	22
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	27
การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์กรบริหารส่วนตำบล.....	34
บริบทขององค์กรบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	45
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	50
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	61
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	61
วิธีดำเนินการวิจัย.....	61
สรุปผลการวิจัย.....	62
อภิปรายผลการวิจัย.....	63
ข้อเสนอแนะ.....	65
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	65
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	65
บรรณานุกรม	66
ภาคผนวก	71
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	72
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ.....	76
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม.....	78

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	82
ภาคผนวก จ ตารางค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	88
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	91

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชุมชน.....	45
4.1 จำนวนและคำร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	51
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายตำบล.....	53
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและ สาเหตุของปัญหาโดยภาพรวมและรายข้อ.....	54
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยภาพรวมและรายข้อ.....	55
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายข้อ.....	56
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน โดยภาพรวมและรายข้อ.....	58
4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ.....	60

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสถานการณ์ของประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำรงชีพของประชาชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานต่าง ๆ รวมทั้งการเข้าร่วมในทางการเมืองเป็น สิ่งที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมรับรู้ ร่วมตัดสินใจ เพื่อ สร้างความโปร่งใสในการบริหารงานรวมทั้งการบริหารงานในท้องถิ่นซึ่งจะตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงและกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายที่มีลำดับ ศักดิ์สูงสุด เป็นกฎหมายแม่บทในการปกครองประเทศได้มีบทบัญญัติถึงตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ในทุกระดับตามพระราชบัญญัติ สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล และรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยส่งเสริมให้มีการปฏิรูปการเมืองไปสู่ภาคประชาชน มากขึ้น มีการกระจายอำนาจ ไปสู่ท้องถิ่นเพื่อเน้นอำนาจของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งนำไปสู่การสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน และเพิ่มศักยภาพ ในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกันได้มากขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้น โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อการกระจาย อำนาจการปกครอง (Decentralization) ให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มี ส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น องค์การ บริหารส่วนตำบลจึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐและมีส่วนร่วมในการ ถ้าหากประชาชนมีความสนใจและรับผิดชอบต่อท้องถิ่นของตนประสงค์ให้ท้องถิ่นของตนพัฒนา ไปอย่างไม่หยุดยั้งแล้ว ประชาชนเองจะเป็นผู้กำหนดชะตาชีวิตของท้องถิ่นและของตน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2552 : 21)

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอเสถียร จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มี หน้าที่ต้องปฏิบัติ ตามนโยบายการกระจายอำนาจ ไปสู่การปฏิบัติและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการบริหารงานดำเนินงาน ด้านการติดตามและประเมินผล แต่ปัญหา ที่เกิดขึ้นในการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ผ่านมา คือ ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น น้อยมาก และปัจจุบันการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอเสถียร

จังหวัดบุรีรัมย์ ดำเนินงานในลักษณะการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบประชาคมหมู่บ้าน แต่เทศบาลมีความเจริญและการขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งในด้านการขยายตัวด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นน้อย และยังไม่เข้าใจถึงบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นด้านการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จึงมีความสนใจศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อทราบระดับและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและปัญหาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีการศึกษาการมีส่วนร่วมในด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมตรวจสอบ ร่วมแก้ปัญหาในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ให้พัฒนาและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและเป็นข้อมูลให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
2. เป็นสารสนเทศเพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ และองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ 4 ด้าน ได้แก่ (โกวิทย์ พวงงาม . 2545 : 8)

- 1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- 1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- 1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน
- 1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 8,162 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan 1970 ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 148-149) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 368 คนแล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีการนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ข้อมูล ร่วมแสดงทัศนะและความคิดเห็น ร่วมเสนอปัญหา ร่วมคิดแนวทางการร่วมแก้ปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่กลุ่มของประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านการถ่ายทอดนโยบายการวางแผนพัฒนาตำบล และด้านการดำเนินกิจกรรม/โครงการติดตามประเมินผล ขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการศึกษาค้นคว้าใน 4 ด้าน คือ

2.1 ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา หมายถึง การค้นหาถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาในท้องถิ่นของตน ทราบการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหของท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหในในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานของเทศบาลตำบล

2.2 ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม หมายถึง การไปมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติตามนโยบายการวางพัฒนาตำบล การดำเนินกิจกรรม/โครงการ

2.3 ด้านการลงทุนและการปฏิบัติงาน หมายถึง การไปมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนิน กิจกรรม/โครงการ ที่ประชาชนร่วมลงทุนปฏิบัติและรับผลประโยชน์

2.4 ด้านการติดตามประเมินผลงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อหาข้อสรุปความสำเร็จหรือความคุ้มค่าของการดำเนินกิจกรรม/โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและ ทบทวนวรรณกรรม เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย และประเด็นต่าง ๆ สนับสนุนการ ทำวิจัยดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
5. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล
6. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด ซึ่งเป็นการสื่อสาร สองทางระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หรือองค์กร ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือ หลายกิจกรรมทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจร่วมการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม และเป็นการ เสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย การให้ความหมายจำกัดความการมี ส่วนร่วมมีมากมายหลายทัศนะ มีทั้งความหมายกว้างและความหมายแคบในบริบทของลักษณะงาน ในแง่มุมประเด็นต่างๆ แต่ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

อภิณเฑาะ สุวรรณภักข์ (2543 : 22) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่างๆ ได้แก่

1. ในกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรให้บรรลุเป้าหมายนั้น

2. การปฏิบัติตามแผนหรือโครงการต่าง ๆ โดยสมัครใจ

วันชัย วัฒนศัพท์ (2543 : 19) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น และได้รับการยอมรับสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน ก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชน และให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอ หรือนโยบายรัฐ และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน

ยุพาพร รูปงาม (2545 : 6) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา ด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของ บุคคล แก้ไขปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการ ที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

จากทัศนะของนักวิชาการสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึงกระบวนการที่บุคคลหรือ กลุ่มบุคคล ได้มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการปฏิบัติงานขององค์การ โดยการเข้ามามีส่วนร่วม ในด้านการแสดงความคิดเห็น ด้านกระบวนการบริหาร และด้านกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งทำให้เกิด การยอมรับตามเป้าหมายและมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม โดยการเข้ามามีส่วนร่วม มักจะมีลักษณะการมีส่วนร่วมในบางขั้นตอน หรือมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการปฏิบัติงาน

ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม เป็นการที่ประชาชนหรือองค์กรต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา โดยร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ เพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมพัฒนา ซึ่งมีการ กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมี 5 ทฤษฎี ซึ่งได้สรุปไว้ดังนี้ (อคิน รพีพัฒน์ . 2527 : 14 ; อ้างถึงใน ยุพาพร รูปงาม. 2545 : 7-9)

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

Maslow กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิด ความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการ ปฏิบัติงานและถ้าจะให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะ เกลี้ยกล่อมโดยเฉพาะในเรื่องความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่าลำดับขั้น ความต้องการ (Hierarchy of Needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับจากน้อยไปมาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้

1.1 ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (survival needs) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูกขโมยทรัพย์สินหรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

1.3 ความต้องการทางด้านสังคม (social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.4 ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (self-esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการ ด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถและความสำคัญของบุคคล

1.5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (self-actualization needs) เป็นความต้องการในระบบสูงสุด ที่อยากจะทำให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิด ของตนเองเพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการ พิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

2. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)

คนเรามีความต้องการทางกายและใจถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาไรด์เอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิด โอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะ เกิดสำนึกในความรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเรา โดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน

3. ทฤษฎีสร้างความรู้รักชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้รักชาตินิยมให้เกิดขึ้น หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือ เน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ ส่วนรวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อท้องถิ่น

4. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคนจูงใจไปยังเป้าประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (Positive Leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (Dynamic Leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (Negative Leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือ ปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดี ย่อมจะนำไปสู่ การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

5. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method)

การใช้ระบบบริหาร ในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ยากเพราะใช้กฎหมาย ระเบียบ แบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุดในเรื่องการใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่าง ตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์

จากทัศนะของนักวิชาการสรุปได้ว่าทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมี 5 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ ทฤษฎีสร้างความรู้สึกร่วมกัน ทฤษฎีการสร้างผู้นำ ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร โดยแต่ละทฤษฎีเน้น การมีส่วนร่วม ที่ประชาชนหรือองค์กรต่างๆ เป็นหลัก

รูปแบบและลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน

รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการดำเนินต่าง ๆ ซึ่งมีนักวิชาการศึกษาได้ ศึกษา รูปแบบและลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

อิระวัชร จันทระประเสริฐ (2541 : 83) กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะตัวบุคคลให้ความสำคัญกับ ปัจเจกบุคคล ที่เข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ
2. การมีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่ม ขบวนการ มุ่งสร้างพื้นฐานอำนาจจากการสร้าง กลุ่มและ โครงสร้างภายในหน่วยงาน
3. การมีส่วนร่วมในลักษณะ โครงการ ให้ความสำคัญที่การจัด โครงการอันก่อให้เกิด การมีส่วนร่วมที่ดี โดยเน้นกลุ่มเป้าหมาย การถ่ายทอดระบบเทคนิคความรู้ การกระจายอำนาจสู่ ประชาชน

4. การมีส่วนร่วมในลักษณะสถาบัน ให้ความสำคัญในแง่การก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถาบัน มีการถ่ายทอดหรือขยายโครงสร้างทางอำนาจของกลุ่มผลประโยชน์และชนชั้นทางสังคม

5. การมีส่วนร่วมในลักษณะนโยบายเน้นเรื่อง การยอมรับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เสียเปรียบในสังคม แล้วนำมากำหนดนโยบายและแผนงานระดับชาติ

ธรรมรส โชติบุญชูร (2544 : 223) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารนั้นเป็นการมีส่วนร่วมใน 2 ลักษณะคือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. การมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร

สุชาติ จักรพิสูท (2548 : ออนไลน์) กล่าวว่า หลักการและกระบวนการของการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. การระดมความคิด คือ การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน ในลักษณะของการร่วมคิด มิใช่จากฝ่ายเดียว บนพื้นฐานความศรัทธาว่าทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีศักยภาพ

2. การวางแผน คือ นำสิ่งที่ร่วมกันคิดมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกัน ด้วยการระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย (คน สิ่งของ งบประมาณ ฯลฯ)

3. การลงมือทำ คือ การนำแผนงานที่ได้ ไปร่วมกันทำหรือแบ่งงานกันรับผิดชอบเพื่อให้เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่วางไว้

4. การติดตามประเมินผล คือ ร่วมกันติดตามผลงานที่ทำ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ร่วมกันคิดพัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้น

5. กิจกรรมที่ทำนั้น และผลประโยชน์โดยอ้อม แต่มีความสำคัญมาก คือ การเรียนรู้จากการร่วมคิด ร่วมทำ และความสัมพันธ์ระหว่างภาคีที่พัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วมที่สมานฉันท์เสมอภาค และ เอื้ออาทรกันมากขึ้นเป็นลำดับ

สรุปได้ว่า รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมใน 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการบริหารงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ทั้งนี้อาจรวมโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ โดยอยู่บนพื้นฐานความสมานฉันท์ ความเสมอภาค และความเอื้ออาทรกัน

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีขั้นตอนในการเข้าไปมีส่วนร่วมลักษณะต่าง ๆ ซึ่งมีนักวิชาการศึกษาขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2543 : 150-154) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วมจากประสบการณ์ภาคสนาม ในประเทศไทยว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริงนั้นน่าจะมี 4 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนนี้เป็นส่วนแรก ที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าชาวบ้านยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยตัวของเขาเอง ได้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์เพราะจะขาดความเข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การวางแผนการดำเนินกิจกรรมเป็น ขั้นตอนต่อไปที่ขาดไม่ได้หากเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องการแต่ผลงานการพัฒนาให้เสร็จสิ้นโดยฉับไว ก็จะดำเนินการวางแผนงานด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนจะช่วยให้ ชุมชนเข้าใจปัญหาของตนเองและสามารถวางแผนได้ด้วยตนเอง ในที่สุด

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ชุมชนมีทรัพยากรที่สามารถลงทุน และปฏิบัติงานได้เพราะจากประสบการณ์การทำงาน ในชนบทอย่างน้อยก็มีแรงงานของตนเองเป็นขั้นต่ำสุดที่จะเข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชุมชน รู้จักคิด ตัดทุนให้กับตัวเองใน การดำเนินงาน และจะระมัดระวังรักษากิจกรรมที่สร้างขึ้น เพราะจะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของซึ่งต่าง ไปจากสภาพที่การลงทุน และการปฏิบัติงานทั้งหมดมาจากปัจจัยภายนอกจะมีอะไรเสียหายก็ไม่เดือดร้อนมากนัก

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่งอีกเหมือนกัน เพราะถ้าหากการติดตามและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน แต่เป็นการดำเนินการโดยบุคคลภายนอกชุมชนก็ไม่สามารถทราบว่าการทำไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์อย่างไรหรือไม่ถึงแม้ว่าจะมีผู้โต้แย้งว่าการประเมินที่เที่ยงธรรมที่สุดน่าจะมาจากบุคคลภายนอกที่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมนั้น ๆ แต่ถ้าคิดถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่มุ่งพัฒนาคน การคำนึงถึงแต่ความเที่ยงธรรมอาจจะไร้ประโยชน์การผสมผสานระหว่างคนภายนอกกับชุมชนน่าจะเกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์มากกว่า

โกวิท พวงงาม (2545 : 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนา ควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตน

เป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อม ไร้ประโยชน์ เพราะชาวชนบท จะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัย ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะ ยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาว ชนบทสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและ ประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จล้มเหลว

นอกจากนี้ สำนักมาตรฐานการศึกษาสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏกระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545 : 116) ยังได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมใน ขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนด ความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย และวัตถุประสงค์ของ โครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนด ทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

3. ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการ สร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมี ส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการ พัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมิน ว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทั่วไปควรจะมิขั้นตอนในการเข้าไปมีส่วนร่วมลักษณะต่าง ๆ คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น อยู่ที่การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การริเริ่ม การวางแผน การตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบ ตลอดจนการร่วมประเมินผลในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้น มีหลายสิ่งหลายประการที่เป็นแรงกระตุ้นและเป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วม อันก่อให้เกิดผลสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินการ

เมตต์ เมตต์การ์ณจิต (2541 : 39) ได้ศึกษาถึงเรื่องปัจจัยการบริหารกับการเข้ามามีส่วนร่วมทางธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร สรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมของประชาชนในการพัฒนา 5 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านสังคม
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
3. ปัจจัยด้านการเมือง
4. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม
5. ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม

โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff. 1977 : 17-19 ; อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ. 2542 : 114-115) เสนอบริบทของการมีส่วนร่วม ในการพิจารณาการมีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความซับซ้อนอย่างมาก ได้แก่

1. ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ
2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ
3. ปัจจัยทางด้านการเมือง
4. ปัจจัยทางสังคม
5. ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม
6. ปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์

โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff. 1977 : 59-79 ; อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ. 2542 : 114-115) ได้เสนอเพิ่มเติมว่ามีบุคคล 4 ฝ่ายที่มีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. อายุและเพศ
2. สถานภาพในครอบครัว
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพทางสังคม
5. อาชีพ
6. รายได้และทรัพย์สิน
7. พื้นที่ดินถือครองและสถานภาพการทำงาน

กล่าวโดยสรุป คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ นั้นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งผู้วิจัยสรุปและนำเสนอคิดดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการกำหนดลักษณะในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สำคัญ 2 ด้าน คือปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ รายได้สุทธิต่อปี ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

โดยทั่วไปแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนในการดำเนินการมากพอสมควรอย่างไรก็ตามข้อดีของการมีส่วนร่วม คือการก่อให้เกิดการผลิตนโยบายและบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณชนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้นโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

สถาบันพระปกเกล้า (2545 : 18) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้ความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือ นโยบายนั้น ๆ
2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาการให้ประชาชนมีส่วนร่วมมาตั้งแต่ต้นในการดำเนินงาน สามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้
3. การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่ม ลดความขัดแย้งทางการเมืองและสร้างให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
4. ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น ซึ่งจะได้รับความร่วมมือจากประชาชน
5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า หรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรง

6. ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของความชอบธรรม

ธีระยุทธ สูดเสมอใจ (2550 : 13) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและการพัฒนาชุมชนหลายประการ ได้แก่ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ สอดคล้องกับปรัชญาแนวความคิดและหลักการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จนโยบายของรัฐบาล ในเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน ทำให้ดำเนินการพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและชุมชน เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลกลุ่มและองค์กรในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างความพึงพอใจร่วมกัน ทำให้การพัฒนามีความชอบธรรม ทำให้เกิดความรักหวงแหนรับผิดชอบและเป็นเจ้าของชุมชน ถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนให้ประสบผลสำเร็จเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพราะการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเป็นการพัฒนาของคนในชุมชน โดยคนในชุมชนและเพื่อคนในชุมชนอย่างแท้จริง รัฐบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุนในบางส่วนเท่านั้น

การมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้เกิดประโยชน์ที่หลากหลายทั้งด้านตัวบุคคล สังคม ชุมชน และหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ โดยเป็นไปตามวิถีการมีส่วนร่วมแต่ละประเด็นซึ่งในภาพรวมก่อเกิดประโยชน์ต่อบุคคลในการพัฒนาศักยภาพ สังคมชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเอง เกิดความรักหวงแหน รับผิดชอบและเป็นเจ้าของชุมชน เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ สร้างฉันทามติ ลดกระแสการต่อต้านหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา มีการรวมพลังเกิดความสามัคคี เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลซึ่งจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการกระจายอำนาจสู่ประชาชนท้องถิ่น

ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการสาธารณะของประเทศไทย ยังจัดว่ามีปัญหาและอุปสรรคและทำให้การดำเนิน โครงการหลายประเภทเป็นไปอย่างไม่โปร่งใสซึ่งมีสาเหตุที่สำคัญดังนี้

จันทนา สุทธิจิร (2552 : 427-429) มองว่าปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทย ยังคงมีในประเด็นดังนี้

1. การเพิกเฉยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งในประชาชนกลุ่มชั้นกลางขึ้นไปปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมในรูปแบบที่เป็นทางการ เนื่องจากปัญหาจากการขาดความเชื่อถือศรัทธาต่อพฤติกรรมของนักการเมืองและพรรคการเมืองอีกทั้งวิถีชีวิตในโลกเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้ขาด “สาธารณประโยชน์จิต” คือมองเห็นประโยชน์ส่วนตน มากกว่าส่วนรวม

ส่วนประชาชนที่เป็นกลุ่มคนระดับล่างนั้นจะขาดความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยเหตุจากฐานะยากจน ขาดการศึกษา ขาดโอกาสการประกอบอาชีพ

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ โดยปราศจากความตระหนักรู้ ความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง หรือเป็นการมีส่วนร่วมเพราะอิทธิพลของปัจจัยแทรกซ้อนอื่นๆ เช่นการซื้อสิทธิขายเสียง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมามากมาย เช่น การทุจริต คอร์รัปชัน

3. การมีส่วนร่วมอย่างไม่มีระบบ เป็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงทำลายความสงบสุขของสังคมและพัฒนาการทางการเมือง

4. การมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการที่มากเกินไป เนื่องจากการใช้นโยบายที่เกิดผลกระทบกับประชาชน ทำให้เกิดภาวะกดดันคับข้องใจจนต้องลุกออกมาเรียกร้อง กดดัน เหยียดหน้ากับอำนาจรัฐ โดยการก่อม็อบ การประท้วง จนอาจเกิดการเคลื่อนย้ายอำนาจทางการเมืองโดยวิถีทางนอกระบบประชาธิปไตย

5. การมีส่วนร่วมในลักษณะของการจัดตั้งเพื่อผลประโยชน์แอบแฝง เป็นการระดมสรรพกำลังทางการเมืองของประชาชนมาเป็นฐานรองรับอำนาจหรือวัตถุประสงค์ทางการเมือง หรือก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายอำนาจทางการเมืองของนักการเมือง หรือพรรคการเมือง วิชีคิด หรือพฤติกรรมของบุคลากรของรัฐ โดยมองเห็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้วยการชุมนุมประท้วงไม่เห็นด้วยหรือคัดค้านนโยบายของรัฐ เป็นพฤติกรรมของการก่อกวน ก่อความไม่สงบวุ่นวายเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของรัฐบาล

สถาบันดำรงราชานุภาพ (2546 : 42) กล่าวว่าปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชน เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ประชาชนยังขาดความตระหนักรู้ ซึ่งหมายถึง ความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงในสิทธิและบทบาทหน้าที่ของตนเอง และจิตสำนึก ซึ่งหมายถึงความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องปัจเจกบุคคลแต่ละคนอาจมองการบริหารกิจการสาธารณะในลักษณะที่ว่ามิใช่บทบาทหน้าที่ของตน องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการให้กับประชาชน อีกประเด็นหนึ่งประชาชนอาจมองว่าตนเองมิได้มีส่วน ได้ส่วนเสีย โดยตรงการเข้าไปมีส่วนร่วมจึงไม่อาจทำให้ตัวเองได้รับผลประโยชน์อะไร

2. ระบบราชการเดิมไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งระบบอุปถัมภ์เป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมของประชาชน อีกทั้งระบบราชการยังไม่กระจายอำนาจให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริงรวมทั้งเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการมองว่าประชาชนเป็นเพียงผู้รับผลประโยชน์ การเข้ามามีส่วนร่วมอาจทำให้งานล่าช้า รุงรัง และไม่ทันการ ที่ผ่านมามีการปกครอง ท้องถิ่นเป็นการปกครองตนเองโดยทางอ้อม คือ ผ่านสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือฝ่ายบริหารท้องถิ่นที่มาจากกา

เลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนซึ่งระบบนี้ทำให้ประชาชนห่างเหินกิจกรรมของท้องถิ่นตน โดยกิจกรรมของท้องถิ่นเป็นเรื่องของ “นักการเมืองท้องถิ่น” เท่านั้นซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการพัฒนาท้องถิ่นหลายประการ คือ

2.1 เมื่อประชาชนรู้สึกว่าการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองท้องถิ่นเท่านั้น เขาจะไม่มีความรู้สึกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นของตน การเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา หรือการเสียสละเพื่อท้องถิ่นจึงไม่มี

2.2 การห่างเหินจากท้องถิ่นของประชาชน ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นขาดการตรวจสอบจากประชาชน การดำเนินงานจึงเกิดการบกพร่องขึ้นได้ง่าย จนถึงขั้นทุจริต คอร์รัปชัน แม้จะมีการตรวจสอบฝ่ายบริหารจากสภาท้องถิ่น แต่ก็ไม่มีประสิทธิภาพมากนัก

กล่าวโดยสรุป คือ ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชน เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยที่สำคัญ คือ ประชาชนยังขาดความตระหนัก เพิกเฉยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ระบบราชการเดิมไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม โดยมีส่วนร่วมในลักษณะของการจัดตั้งเพื่อผลประโยชน์แอบแฝง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการสำคัญในการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นจึงมีนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอไว้ ดังนี้

ความหมายของการวางแผน

ผู้บริหารทุกระดับจะต้องมีการวางแผนเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติงาน และเป็นแนวทางเพื่อมุ่งสู่ผลสำเร็จที่คาดหวังในอนาคต ซึ่งการปฏิบัติงานจะประสบผลสำเร็จมากหรือน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการวางแผน ซึ่งมีนักวิชาการด้านการบริหารหลายท่านได้อธิบายไว้ดังนี้

อุทัย เลหาวิเชียร (2544 : 91) ได้ให้ความหมายของการวางแผนไว้ว่า การวางแผน หมายถึง การหาหนทางที่จะบรรลุเป้าหมายขององค์การตามที่กำหนด ความสำคัญของการวางแผน (Significance of Planning)

นที ดิษฐบรรจง (2546 : 7) ได้กล่าวถึงการวางแผนไว้ว่า การวางแผน หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวกับการเตรียมการวินิจฉัยและตัดสินใจที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคต เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยวิธีการที่ดีที่สุด

เสถียร เหลืองอร่าม (2550 : 151) ได้ให้ความหมายของการวางแผน หมายถึง การตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อใด และใครเป็นผู้ดำเนินการรับผิดชอบ

สรุปได้ว่า การวางแผน (Planning) หมายถึง กระบวนการที่องค์การหรือหน่วยงาน ดำเนินการเพื่อให้ได้ผลที่ต้องการในอนาคต โดยการตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกวิธีทำงานที่ดี

ที่สุดมีประสิทธิภาพมากที่สุด ให้บรรลุผลตามที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด และเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถปรับปรุงแก้ไขได้อยู่เสมอ

ความสำคัญของการวางแผน

การวางแผนมีประโยชน์และความสำคัญอย่างยิ่งต่อหน่วยงานหรือองค์การเป็นสิ่งที่บอกรให้เห็นถึงทิศทางค่านิยมวัตถุประสงค์ในอนาคตขององค์การ ซึ่งมีนักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 2) กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ดังนี้

1. ช่วยค้นหาชี้ให้เห็นถึงปัญหา หรือช่วยให้เห็นถึงโอกาสต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น
2. ช่วยปรับปรุงและยกระดับคุณภาพกระบวนการตัดสินใจภายในองค์การให้ดีขึ้น
3. ช่วยให้การปรับทิศทางอนาคตขององค์การ ตลอดจนค่านิยม และวัตถุประสงค์ของ

องค์การให้ชัดเจนเสมอ

4. ช่วยให้แก่ละบุคคลหรือองค์การสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงใน

สภาพแวดล้อม

5. ช่วยเหลือผู้บริหารให้สามารถมั่นใจที่จะนำองค์การให้อยู่รอด

ซิมมอน (Simmons. 1987 : 16 ; อ้างถึงใน ธงชัย สันติวงษ์. 2540 : 3) กล่าวถึง

ความสำคัญของการวางแผนไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้บริหารตระหนักถึงความรับผิดชอบได้ดีขึ้น
2. ช่วยให้การควบคุมสามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัย การวัดผลสำเร็จตามแผนงานที่ทำไป
3. แผนงานช่วยในการเป็นเครื่องมือในการสื่อความให้ทุกฝ่ายทราบถึงทิศทางของ

องค์การ และให้ฝ่ายต่างๆ ประสานการทำงานเป็นทีม โดยอาศัยแผนเป็นเครื่องมือ
4. แผนงานที่ได้ดำเนินการอยู่สามารถใช้ตรวจสอบความถูกต้องของนโยบายปัจจุบัน โดยสามารถตรวจสอบได้จากผลของการปฏิบัติตามแผน เพื่อจะได้มีการปรับแก้ไขนโยบายและเป้าหมายระยะยาวให้ถูกต้อง

5. การวางแผนช่วยขยายขอบเขตการคิดของผู้บริหาร และช่วยให้ผู้บริหารคล่องตัวในการแก้ปัญหาหรือยกระดับผลงานให้ดีขึ้น เพราะสามารถเพิ่มทัศนวิสัยของการคิดให้กว้างและไกล และสามารถคิดคล่องแคล่วปรับตัวให้ดีขึ้น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ดังนี้

1. เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะเป็นการจัดโอกาสทางด้านจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกล มองเหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ปัญหา ความต้องการของ

ประชาชน ในสังคมนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ดังนั้น องค์กรจึงจำเป็นต้องเตรียมตัวและเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความผันผวนของสิ่งแวดล้อมอันได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นต้น

2. ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาในองค์กร
3. ทำให้การดำเนินการขององค์กรบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันการดำเนินการเป็นไปด้วยความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต
4. เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่เข้าซ้อนเพราะการวางแผนทำให้มองเห็น ภาพรวมขององค์กรที่ชัดเจนและยังเป็นการอำนวยความสะดวกในการจัดระเบียบขององค์กรให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานมากยิ่งขึ้น เป็นการจำแนกงาน ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน
5. ทำให้เกิดความแจ่มชัดในการดำเนินงานเป็นการกระทำโดย อาศัยทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยต่างๆ (A Rational Approach) มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมาย และแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินอยู่

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวางแผนมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานหรือองค์กรเป็นสิ่งที่บอกให้เห็นถึงทิศทางค่านิยม วัตถุประสงค์ในอนาคตขององค์กร ให้ทุกฝ่ายทราบมีการประสานงาน โดยอาศัยแผนเป็นเครื่องมือ ช่วยปรับปรุงและยกระดับคุณภาพกระบวนการในการตัดสินใจภายในองค์กรให้ดีขึ้น ช่วยให้บุคลากรสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมขององค์กรที่เปลี่ยนไปใด ตลอดจนช่วยขยายขอบเขตแนวคิดของผู้บริหาร เพิ่มทัศนวิสัยของการคิดกว้างและไกล เป็นสิ่งชี้ซึ่งถึงการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบรรลุถึงเป้าหมายจะคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับการวางแผนที่ดีเป็นประการสำคัญ

ข้อจำกัดของการวางแผน

แม้การวางแผนจะมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานทุกระดับ แต่การวางแผนก็ยังมีข้อจำกัดซึ่งจะทำให้แผนด้อยประสิทธิภาพลง ซึ่งมีนักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึงข้อจำกัดของการวางแผนไว้ดังนี้

ประชุม รอดประเสริฐ (2547 : 105-106) ให้ความเห็นไว้ว่า การวางแผนก็เหมือนกับกระบวนการบริหารงานอื่นๆ ตรงที่ไม่สามารถจัดปัญหาให้กับบุคคลหรือองค์กร ได้ทั้งหมดทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนคุณภาพของงานจากการที่ได้ปฏิบัติตามแผน ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ใช้ในการวางแผน ถ้าข้อมูลที่ใช้เป็นขยะ ผลของงานที่ออกมาก็ต้องเป็นขยะ อย่างไรก็ตามแม้การวางแผนจะมีข้อมูลที่ดี แต่การวางแผนนั้นก็อาจไม่มีประสิทธิภาพได้ ถ้าการวางแผนนั้นยังคงเขียนไว้บนแผ่นกระดาษและไม่เคยออกนำไปปฏิบัติเลย การวางแผนที่ดีนั้นจะต้องนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง

และได้รับการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดของการวางแผนอาจเกิดจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ความยากลำบากในการหาข้อมูลและสมมติฐานที่ถูกต้องแม่นยำ
 2. ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว
 3. ความไม่แน่นอนของปัจจัยภายในองค์กร เช่น บุคคลภายในหน่วยงาน นโยบายของหน่วยงานและจำนวนของเงินลงทุน
 4. ความไม่แน่นอนของปัจจัยภายนอกขององค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยที่ยากแก่การควบคุม เช่น บุคคลภายในหน่วยงาน นโยบายของหน่วยงานและจำนวนของเงินลงทุน
 5. เวลาและค่าใช้จ่ายในการวางแผนและการดำเนินงานตามแผน
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 4 - 5) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดในการวางแผนไว้ดังนี้

1. การขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้ในการวางแผนจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาพิจารณากำหนดจุดมุ่งหมายและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินงานแต่ถ้าขณะที่มีการวางแผนนั้นกลุ่มทำงานได้ข้อมูลที่มาจากแหล่งที่เชื่อถือไม่ได้ จะทำให้การวางแผนงานนั้นเกิดการผิดพลาด ฉะนั้นข้อมูลนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแผนงานเป็นอย่างยิ่ง
2. การวางแผนเป็นกระบวนการมองไปข้างหน้า ถ้าผู้บริหารมโน้มที่จะทำงานในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก เขาจะไม่สามารถทำการวางแผนที่ดีได้เลย ฉะนั้นผู้วางแผนจะต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่มและเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นจะ ได้สามารถมองหามาตรการประเมินและติดตามแผนที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสมและเข้าใจการดำเนินงานตามแผนอย่างถูกต้อง
3. การวางแผนเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย การวางแผนอาจทำให้การปฏิบัติการบางกรณีล่าช้าไปได้ แต่ก็จริงที่ว่าถ้าเราไม่ใช้เวลาในการวางแผนอย่างพอเพียงแล้ว แผนที่กำหนดขึ้นอาจเป็นแผนที่ใช้ไม่ได้
4. การดำเนินการภายในองค์กรที่เข้มงวดเกินไป เรื่องต่างๆ จะเป็นอุปสรรคในการนำความคิดริเริ่มและแนวความคิดใหม่ๆ เข้ามาสู่องค์กร ฉะนั้นผู้วางแผนจำเป็นต้องมีการยืดหยุ่นการดำเนินการในบางกรณีบ้าง ซึ่งจะนำผลดีมาสู่องค์กร
5. การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นข้อจำกัดในการวางแผน บางครั้ง เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กรต่างๆ ทั่วโลกเป็นผลกระทบต่อเนื่องมาจากความผันผวน ทางเศรษฐกิจ สังคม ฉะนั้นผู้วางแผนไม่สามารถยอมรับเรื่องราวต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ อาจจะนำไปสู่การต่อต้านจากกลุ่มคนงานและทัศนคติส่งผลต่อกระบวนการวางแผนที่เกิดขึ้นขาดประสิทธิภาพ

6. ประสิทธิภาพในการวางแผนอาจมีข้อจำกัดมาจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้เพราะปัจจัยภายนอกบางอย่างยากแก่การทำนายและคาดการณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้วางแผนไม่สามารถควบคุมได้ก็อาจทำให้การดำเนินงานตามแผนประสบปัญหายุ่งยากได้

โดยสรุปข้อจำกัดของการวางแผน สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อจำกัดภายนอก และข้อจำกัดภายใน ซึ่งข้อจำกัดภายนอก หมายถึง ปัญหาอุปสรรคของการวางแผนที่เกิดจากอิทธิพลภายนอกองค์การ เป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ส่วนข้อจำกัดภายใน หมายถึง ปัญหาอุปสรรคของการวางแผนอันเกิดจาก อิทธิพลภายในองค์การหรือเกิดจากตัวแผนเอง

ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

การดำเนินการใดๆ ก็ตามควรจะมีลำดับขั้น เพื่อให้งานนั้นมีประสิทธิภาพการวางแผนก็เช่นกันจำเป็นต้องทำต่อเนื่องเป็นกระบวนการ ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในการวางแผนมีผู้เสนอไว้ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2543 : 21-24) กล่าวถึงขั้นตอนกระบวนการวางแผนไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตั้งข้อสมมติฐานเกี่ยวกับอนาคต
2. การกำหนดวัตถุประสงค์
3. การพัฒนากลยุทธ์
4. การสร้างเป้าหมายระยะปานกลาง
5. การกำหนดแผนปฏิบัติการ
6. การปฏิบัติตามแผน
7. กลไกของข้อมูลย้อนกลับ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 34) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีดังนี้

1. การเตรียมการจัดทำแผน

เป็นการเตรียมเพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมในการจัดทำแผนซึ่งอาจเริ่มต้นจากการเขียน โครงการเพื่อกำหนดทรัพยากร ออกคำสั่ง แต่งตั้งคณะกรรมการหรืออนุกรรมการเกี่ยวข้อง การกำหนดแผนปฏิบัติการ

2. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่เกี่ยวข้องและจำเป็น วิเคราะห์การจัดเก็บเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการจัดทำแผนพัฒนา ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ส่งผลให้แผนมีความถูกต้องสมบูรณ์ และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดทำแผนต้องทำความเข้าใจและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ให้เกิดประโยชน์

3. การคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

3.1 จัดประชุมคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล และคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล องค์กรภาคประชาชน ผู้นำชุมชนในท้องถิ่น เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และวางแนวทางการดำเนินงาน

3.2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผน นำปัญหา ความต้องการและแนวทางการดำเนินการที่ได้จากการระดมความคิดเห็นวิเคราะห์เกี่ยวกับลักษณะ ขอบเขต และสาเหตุของปัญหาและความต้องการ โดยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัญหา สาเหตุแนวทางการดำเนินการแก้ไขในแต่ละด้านจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการตามความจำเป็นเร่งด่วน

3.3 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น นำปัญหาความต้องการที่จัดเรียงลำดับความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วน มากำหนดเป็นประเด็น ปัญหาและความต้องการ กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนา

3.4 การกำหนดจุดหมายและแนวทางการพัฒนาระยะ คือ กรอบทิศทางการพัฒนาของเมืองในระยะยาว มีองค์ประกอบสำคัญคือ

3.4.1 จุดหมาย (Goal) ได้แก่ ลักษณะของเมืองหรือท้องถิ่นที่พึงประสงค์จะให้เกิดขึ้นในอนาคต เช่น การเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยว

3.4.2 แนวทาง (Means) ได้แก่ วิธีทางการดำเนินงานหรือแนวทางการพัฒนาที่จะส่งเสริมหรือสนองตอบให้บรรลุผลตามจุดหมาย

3.4.3 การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญเป็นการถ่ายทอดกรอบแนวทางการพัฒนา กำหนดเป็นจุดหมายในการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการในการพัฒนา ดังนั้น ขั้นตอนนี้จึงถือเป็นกระบวนการแปรรูปจากจุดหมายและแนวทางเป็นวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่จะดำเนินการในขั้นปฏิบัติเพื่อการพัฒนา

4. การจัดทำร่างแผนพัฒนา

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล รวบรวมรายละเอียดแผนงาน โครงการ ตามขั้นตอนแล้วจัดทำเป็นเอกสารร่างแผน ประกอบด้วย แผนงาน โครงการ ที่ใช้งบประมาณของท้องถิ่น และขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการอื่น

5. การอนุมัติแผนและประกาศใช้

ให้ท้องถิ่นติดตาม ตรวจสอบกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดแผนพัฒนาอำเภอที่เกี่ยวข้องและนำประเด็นที่นอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นมาปรับปรุงเพิ่มเติมแผนให้สมบูรณ์ แล้วนำร่างแผนพัฒนาเทศบาล เสนอขอรับความเห็นชอบจาก

คณะกรรมการพัฒนาแผน และเสนอต่อคณะกรรมการประสานแผนเพื่อให้ความเห็นหลังจากนั้น เสนอรับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น เสนอต่อคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ความเห็นแล้วให้คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น เสนอร่างแผนพัฒนาห้าปี เพื่อขอรับความเห็นชอบจากสภาและเสนอผู้บริหารท้องถิ่น ลงนามอนุมัติตามลำดับ ประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่นที่ได้รับอนุมัติ และสำเนาแผนพัฒนาท้องถิ่นส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด อำเภอ พร้อมทั้งปิดประกาศให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบ นับตั้งแต่ได้รับอนุมัติ เห็นชอบ หรือประกาศใช้ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวางแผน (Planning) นั้นถือว่าเป็นกระบวนการ (Process) กระบวนการหนึ่งที่มีลำดับขั้นตอนของการดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นถึงสิ้นสุดเป็นวงจรต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ ซึ่งนักการศึกษาแต่ละท่านนั้นอาจจะมีการกำหนดขั้นตอนในการวางแผนแตกต่างกันอยู่บ้าง แต่เมื่อมองในภาพรวมและแนวทางในการปฏิบัติแล้วเกือบจะเหมือนกัน ซึ่งสรุปเป็นภาพรวมขั้นตอนใหญ่ๆ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนจัดทำแผน ขั้นตอนนำไปปฏิบัติ และขั้นตอนติดตามประเมินผล

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจเป็นคำหรือสิ่งที่คนในสังคมไทยให้ความสนใจและติดตามเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้อย่างชัดเจนที่สุดฉบับหนึ่ง และเป็นผลสืบเนื่องมาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ทำให้การกระจายอำนาจมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น กระจายอำนาจจึงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจมากขึ้นตามลำดับและมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น

ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองของประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องกระจายอำนาจการบริหารการพัฒนาจากส่วนกลางไปสู่ประชาชน โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการปกครองระดับย่อยในท้องถิ่นเพื่อให้สามารถบริหารการพัฒนาได้อย่างเป็นอิสระตามแนวคิดหลักการกระจายอำนาจ ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐธรรมนูญอันจะนำไปสู่เป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีนักวิชาการศึกษาได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ดังนี้

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2542 : 301) ได้ให้ความหมายว่า การกระจายอำนาจในแนวคิด ทฤษฎีดั้งเดิมแบ่งความหมายการกระจายอำนาจไว้ 2 ลักษณะ หมายถึง การกระจายอำนาจ

ตามอาณาเขต และการกระจายอำนาจตามกิจการ โดยการกระจายอำนาจตามอาณาเขต (Decentralization by territory) หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริหาร สาธารณะภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นมีลักษณะบางประการในการปกครองตนเอง ส่วนการกระจายอำนาจตามกิจการ (Decentralization by Function) หมายถึงการมอบอำนาจให้ องค์การสาธารณะจัดทำกิจการประการใดประการหนึ่งเพื่อให้เกิดความอิสระในการดำเนินการให้ เหมาะสมแก่เทคนิคของงานนั้น(Local Government)การส่งเสริมความเป็นอิสระของระบบย่อย (Subsystem Autonomy) ให้มีอำนาจในการปกครองตนเอง โดยทั่วไปเรียกว่าการปกครองท้องถิ่น (Local Government) ดังนั้น รูปแบบการปกครองท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตย คือรูปแบบของ การกระจายอำนาจทางการเมือง

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2543 : 1) ได้ให้ความหมายของการกระจาย อำนาจ หมายถึง การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากภาครัฐส่วนกลาง ให้แก่ องค์กรอื่นใด ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐส่วนภูมิภาค องค์กรอิสระ องค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชน โดยเฉพาะภาคประชาชน ไปดำเนินการแทน ซึ่งการถ่ายโอนดังกล่าว อาจจะมีลักษณะเป็นการถ่าย โอนเฉพาะภารกิจ ซึ่งเป็นการแบ่งภารกิจ ให้แก่องค์กรที่ได้รับการกระจายอำนาจดำเนินการ หรือ เป็นการถ่ายโอนโดยยึดพื้นที่เป็นหลัก ซึ่งเป็นการแบ่งพื้นที่เป็นหน่วยงานย่อยในการดำเนินการ

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2550 : 37) การกระจายอำนาจ หมายถึง การที่ผู้บริหารกระจาย อำนาจในการตัดสินใจไปยังผู้บริหารทุกระดับ มีอำนาจในการสั่งการ และตัดสินใจได้ภายใน ขอบเขตที่กำหนดเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของผู้บริหารระดับสูง ช่วยให้การบริหารงานเป็นไป ด้วย ความรวดเร็วและทันเหตุการณ์ และเป็นการศึกษาฝึกฝนบุคลากรให้มีความสามารถในการตัดสินใจ และ รับผิดชอบ

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การที่รัฐมอบอำนาจ ปกครองให้แก่องค์กรอื่น โดยให้องค์กรนี้มีอิสระที่จะดำเนินการได้เอง ซึ่งในที่นี้หมายถึงองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง จัดทำกิจการหรือ บริหารสาธารณะภายในขอบเขตของแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องอยู่ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ ที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ มีอิสระภายใต้การกำกับดูแลจากส่วนกลางหรือรัฐบาล และต้องเป็น ไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนท้องถิ่นนั้น โดยผ่านทางตัวแทนกฎหมายที่กำหนดไว้

ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

ความสำคัญของการกระจายอำนาจเพื่อให้บริการต่างๆ สามารถตอบสนองต่อความ ต้องการของชุมชนมากขึ้น โดยมีการถ่ายโอนภารกิจ เป็นเครื่องมือหนึ่งในการดำเนินการ เพื่อให้ บรรลุเป้าหมายได้มีนักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้ให้ความสำคัญของการกระจายอำนาจ ดังนี้

ลิขิต วีรเวทิน (2541 : 72) กล่าวถึง ความสำคัญของการกระจายอำนาจว่ามีความสำคัญ ในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ดังนี้

1. การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ประกอบด้วยโครงสร้างเบื้องต้นระดับชาติและโครงสร้างฐานคือระดับท้องถิ่น เป็นฐานเสริมสำคัญ ยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. การกระจายอำนาจยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจและสังคมในแง่การพัฒนาชนบทในแง่การกระจายรายได้และเป็นธรรมมากขึ้น

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2541 : 23) กล่าวว่า ความสำคัญของการกระจายอำนาจทางการศึกษาหลายลักษณะดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจทางการศึกษาแต่เดิมนั้นเป็นการถ่ายโอนอำนาจในการตัดสินใจในภารกิจด้านบุคลากร หลักสูตร และงบประมาณจากคณะกรรมการกลางไปให้ท้องถิ่น

2. เมื่อผู้บริหารระดับล่างหรือล่างสุดขององค์การมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจและมี ข้อมูล ที่จำเป็นในการตัดสินใจ องค์การนั้นก็จะมีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจ เมื่ออำนาจหน้าที่ ในการตัดสินใจมีศูนย์รวมอยู่ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ องค์การนั้นก็จะมีลักษณะเป็นการรวมอำนาจ

3. การกระจายอำนาจเป็นวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การตอบสนองตาม ความต้องการของท้องถิ่น คุณภาพของการให้บริการและการลดค่าใช้จ่าย

4. การกระจายอำนาจในองค์การเป็นการมอบอำนาจในการตัดสินใจเฉพาะเรื่องไปให้ หน่วยงานย่อย

5. การกระจายอำนาจเป็นการที่อำนาจ (Power) กระจายไปยังบุคคลต่าง ๆ

6. การกระจายอำนาจเป็นที่ผู้บริหารแต่ละระดับในสายบังคับบัญชาที่มีอำนาจหน้าที่ใน การตัดสินใจในองค์การแบบรวมอำนาจ ผู้บริหารระดับสูงจะตัดสินใจในองค์การแบบกระจาย อำนาจ การตัดสินใจในเรื่องคล้ายกันนั้นจะกระทำในระดับล่าง

7. การกระจายอำนาจเป็นการที่อำนาจหน้าที่ (Authority) ในการตัดสินใจถูกแบ่งหรือ จัดสรรให้ผู้มีบทบาทต่าง ๆ ในองค์การ

8. การกระจายอำนาจเป็นการแพร่กระจาย (Diffusion) ของอำนาจในการตัดสินใจเมื่อ อำนาจทั้งหมดอยู่ ณ จุดใดจุดหนึ่งในองค์การ องค์การนั้นก็จะมีโครงสร้างแบบรวมอำนาจ ถ้าอำนาจ กระจายไปยังบุคคลต่าง ๆ องค์การนั้นก็กระจายอำนาจ

9. การกระจายอำนาจเป็นการถ่ายโอน (Transfer) อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบจาก ส่วนกลางหรือส่วนรวมอำนาจไปสู่ส่วนต่าง ๆ ขององค์การ

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์ (2542 : 305) กล่าวว่า ความสำคัญของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (Decentralize) ลงเหลือภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำเท่าที่จำเป็นและให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่ใหม่ ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในสถานะที่สังคมมีกลุ่มที่หลากหลาย มีความต้องการ และความคาดหวังจากรัฐที่เพิ่มขึ้น และแตกต่างกัน ชัดแย้งกัน ในขณะที่รัฐเองก็มีขีดความสามารถ และทรัพยากรที่จำกัดในการตอบสนองปัญหา ความต้องการ ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อเหตุการณ์ และตรงกับความต้องการของท้องถิ่นซึ่งเหตุผลการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญก็เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้นลดขั้นตอนการดำเนินการอันเนื่องจากการล่าช้าในการตัดสินใจจากส่วนกลางโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมดำเนินการ ตลอดจนร่วมตรวจสอบการทำงานของภาครัฐเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง และเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จึงส่งเสริมให้การพัฒนาส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ความสำคัญของการกระจายอำนาจ กล่าวโดยสรุป คือ เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดขั้นตอนการดำเนินการ อันเนื่องจากการล่าช้าในการตัดสินใจจากส่วนกลาง เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง และเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ลักษณะของการกระจายอำนาจ

ลักษณะของการกระจายอำนาจมีอยู่ด้วยกันหลายระดับและหลายรูปแบบ ลักษณะการกระจายอำนาจเป็นเรื่องของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในระบบ ซึ่งมีลักษณะในการกระจายอำนาจที่สำคัญ ดังนี้

วรเดช จันทรศร (2540 : 111-112) กล่าวถึง ลักษณะการกระจายอำนาจ ว่ามีการแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบคือ

1. การรวมอำนาจ
2. การแบ่งอำนาจ
3. การกระจายอำนาจที่ยังมีการควบคุมเพื่อประสานงาน
4. การกระจายอำนาจแบบรัฐ-ราษฎร
5. การกระจายอำนาจแบบชุมชนมีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจ

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2543 : 2) กล่าวถึง ลักษณะการกระจายอำนาจไว้
ดังนี้

1. การมอบอำนาจการตัดสินใจด้านการบริหารจัดการจากส่วนกลางสู่ภูมิภาค
2. การมอบอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรกึ่งรัฐ ที่เป็นอิสระ ภายใต้การกำกับจากภาครัฐ
3. การกระจายอำนาจการปกครองให้แก่รัฐบาลส่วนท้องถิ่น
4. การมอบหน้าที่ให้แก่องค์กร หรือ หน่วยงานเอกชน
5. การสร้างให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ปรัชญา เวสารัชช์ (2548 : 129) ได้กล่าวถึง ลักษณะการกระจายอำนาจว่า การกระจาย
อำนาจเป็นการกระจายอำนาจทางการเมืองกับการกระจายอำนาจทางการบริหารคือ

1. การกระจายอำนาจทางการเมืองหมายถึง การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบและ
อำนาจดำเนินการ ในเชิงระบบซึ่งกระทบ โครงสร้างและอำนาจสัมพันธ์ของหน่วยการเมืองการ
ปกครองที่เป็นอยู่

2. การกระจายอำนาจทางการบริหาร หมายถึง การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ
และอำนาจดำเนินการ ให้แก่หน่วยงานระดับรองๆ ลงไป ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้
หน่วยงานแต่ละระดับมีขีดความสามารถตัดสินใจและดำเนินการที่จำเป็น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
สูงสุด

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหลักการสำคัญคือ
มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน มีรายได้เป็นของตนเอง มีบุคลากรของตนเอง มีอำนาจหน้าที่
ในฐานะที่เป็นองค์กรนิติบุคคลและที่สำคัญต้องมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่ประชาธิปไตยในการปกครองตนเอง (Self-Government)

ประโยชน์ของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ เป็นการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบอบประชาธิปไตย
โดยลดบทบาทของรัฐในราชการบริหารส่วนกลาง ให้เหลือแต่ภารกิจหลักที่ต้องทำเท่าที่จำเป็น และ
เพิ่มบทบาทให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าดำเนินการแทนหรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการ
ถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากภาครัฐส่วนกลาง ให้แก่องค์กรอื่นใด
โดยประโยชน์ของการกระจายอำนาจมีประโยชน์ทั้งต่อตัวประชาชน องค์กรภาครัฐ และท้องถิ่น
ซึ่งมีนักวิชาการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของการกระจายอำนาจไว้ดังนี้

ลิขิต ชีรเวดิน (2541 : 17) ได้จำแนกประโยชน์ของการกระจายอำนาจไว้ 3 ประการคือ

1. เพื่อระบายความคับคั่งของสาธารณะประโยชน์ต่างๆ ที่รวมอยู่เป็นภารกิจของรัฐบาล
กลางให้ท้องถิ่นรับผิดชอบ เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางให้น้อยลง

2. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการที่ได้ปฏิบัติในท้องถิ่น และเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนเกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

3. เพื่อกระจายการพัฒนาออกไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น อาทิ การจ่ายเงินอุดหนุนเป็นการสมทบเพื่อเป็นการพัฒนาท้องถิ่นให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

สถาบันดำรงราชานุภาพ (2546 : 12-14) ระบุประโยชน์กระจายอำนาจ ดังนี้

1. มีความเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจการปกครองนั้นจะต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคล ต่างหาก แยกจากองค์การของรัฐบาลกลาง เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

2. มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการสำคัญ

3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารและผู้นำหน้าที่นิติบัญญัติ

4. มีงบประมาณเป็นของตนเอง องค์การปกครองท้องถิ่นต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วยตนเอง

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึงการมอบอำนาจให้แก่ประชาชนในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ ที่อำนาจกฎหมายวางไว้และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government) ที่สามารถสนองตอบหลักการกระจายอำนาจตามระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการสนองตอบต่อหลักการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

ในระบบการปกครองของทุกประเทศล้วนแต่มีวัตถุประสงค์ที่คล้ายกันคือต้องการที่จะให้มีความมั่นคงในประเทศแต่เดิมการปกครองส่วนใหญ่มิได้มีลักษณะรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลางเพื่อความสะดวกเพราะในสมัยนั้นอาณาเขตของประเทศยังไม่มากพลเมืองน้อยและกิจกรรมที่รัฐต้องสนองตอบประชาชนมีน้อยต่อมาเมื่อมีการพัฒนามากขึ้นพลเมืองมีมากขึ้นภารกิจที่รัฐต้องรับผิดชอบก็มากขึ้นด้วยศักยภาพของรัฐบาลกลางอย่างเดียวไม่สามารถสนองการบริการและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้ทั่วถึงดังนั้นแนวคิดในการกระจายอำนาจการบริหารการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นจึงเกิดขึ้นเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาลสามารถสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ทั่วถึง

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง (Local Self Government) เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

สมบูรณ์ สุขสำราญ (2545 : 342) ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า หมายถึง รากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การที่รัฐบาลกลางยินยอมมอบหรือกระจายอำนาจการปกครองส่วนหนึ่งของประเทศไปให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเอง โดยที่รัฐบาลกลางยังสงวนอำนาจบางประการไว้ ในการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควรแต่ไม่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอธิปไตยของรัฐ

โกวิท พวงงาม (2545 : 28) ได้รวบรวมความหมายหรือคำนิยามของการปกครองท้องถิ่นที่มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้มากมาย ดังนี้

1. แฮร์ริส จี. มอนตาญ (Harris G. Mongtagu) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นหมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้ง โดยอิสระ เพื่อเลือกผู้มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอิสระ พร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจาก การควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

2. เดเนียล วิท (Daniel Wit) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึงการปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจ ไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันรับผิดชอบทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองจากประชาชนในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

3. วิลเลียม วี. ฮอลโลเวย์ (William V. Holloway) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นหมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารงานคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

4. วิลเลียม เอ. ร็อบสัน (William A. Robson) ได้นิยาม การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐ ได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

รศคนธ์ รัตนเสริมพงษ์ (2549 : 6) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประเทศ

วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ และคณะ (2551 : 6) นิยามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า หมายถึง หน่วยราชการที่ได้รับการกระจายอำนาจจากราชการส่วนกลางเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการ การบริการสาธารณะตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์สุขของชุมชนในท้องถิ่นนั้น ปัจจุบันราชการส่วนท้องถิ่นมีอยู่ 5 แบบ คือ กรุงเทพมหานคร (กทม.) เมืองพัทยา เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

จากความหมายของคำว่า การปกครองท้องถิ่นข้างต้นสรุปได้ว่าการปกครองท้องถิ่น เป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการปกครองตนเอง โดยให้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารพัฒนาและให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ องค์การปกครองท้องถิ่นดังกล่าวมีอำนาจในการกำหนดคน นโยบายตัดสินใจและการดำเนินกิจการภายในขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเองเท่านั้นและหน่วยการปกครองท้องถิ่นนี้ต้องอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนดำเนินการปกครองตนเอง มีวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2545 : 10) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทั้งทางด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการในการจัดบริการสาธารณะแทนรัฐบาล
2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
3. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน

ประหยัด พงษ์ทองคำ (2526 : 25 ; อ้างถึงใน रामต ภูพาน. 2550 : 8) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้้องค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันให้การศึกษา การปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน มีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง หรือมีส่วนร่วมเข้ามาดำเนินการท้องถิ่นด้วยตนเอง
2. เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักปกครองตนเองโดยมีฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ รับผิดชอบบริหารกิจการของท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่มีอยู่อย่างอิสระ

3. เพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นสนองตอบความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ

4. เพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นแบ่งเบาภาระรัฐบาลกลาง

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นเกิดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง เน้นอิสระในการปกครองตนเอง ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวคิดในการปกครองท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐ ในอันที่จะรักษาความมั่นคง และความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการปกครองและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้

โกวิทย์ พวงงาม (2545 : 25) กล่าวถึงความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. การปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชนทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิ และหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย
2. การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล
3. การปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเองเพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตนเอง
4. การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ
5. การปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต
6. การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทในแบบพึ่งตนเอง

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ (2546 : 21) ได้กล่าวถึง คุณค่าและความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น มีดังต่อไปนี้

1. การปกครองท้องถิ่นช่วยสนองตอบต่อปัญหาและความต้องการของชุมชนภายในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยทางการปกครองจำนวนเล็ก ๆ ที่มีมากมายกระจาย

อยู่ทั่วประเทศ โดยพื้นที่เหล่านั้นย่อมมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะทางกายภาพ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทำให้การบริหารและการปกครองที่มีลักษณะของการรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่รัฐบาล เพียงแห่งเดียว ไม่สามารถที่จะตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนนั้น ๆ จึงจำเป็นต้องกระจายระบบงานให้มีลักษณะคล่องตัวและปรับตัวให้ยืดหยุ่น นั่นก็คือ การสร้างหน่วยการปกครองที่เรียกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้มาจัดทำบริการและแก้ปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น และยังจะเป็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับหลักความรับผิดชอบตามระบอบ ประชาธิปไตย (Democratic Accountability)

2. การปกครองท้องถิ่นเป็นโรงเรียนประชาธิปไตยในระดับรากหญ้า ระบบการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการเลือกตั้ง มีระบบพรรคการเมืองระดับท้องถิ่น มีการต่อสู้และการแข่งขันในทางการเมือง ตามวิถีทางและตามกติกา ในที่สุดก็จะทำให้ประชาชนเข้าใจถึงระบบการปกครองตนเอง เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่อยู่ภายใต้โครงสร้างทางการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร และที่สำคัญคือการเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของประชาชน และในที่สุดจะทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองได้ และการที่ปกครองท้องถิ่นช่วยสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจในทางการเมือง ถือได้ว่าเป็นสถาบันฝึกสอนประชาธิปไตยให้ประชาชน

3. สร้างการมีส่วนร่วม (Participation) การมีอยู่ของรัฐบาลในระดับท้องถิ่น หรือในระดับภูมิภาค ย่อมเอื้อต่อประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองได้มากกว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชุมชนของตน และการเข้ามาบริหารกิจการสาธารณะต่าง ๆ ภายในชุมชนด้วยตัวเอง จะเป็นผลให้ประชาชนเหล่านี้ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในทางการเมืองการ ปกครองตามหลักการปกครองตนเอง และนำไปสู่การเติบโตของความเป็นพลเมืองในหมู่ประชาชน

4. สร้างความชอบธรรม (Legitimacy) ความห่างไกลทั้งในทางภูมิศาสตร์และในทางการเมือง ย่อมทำให้การตัดสินใจโดยสถาบันทางการเมืองที่ห่างไกลออกไปจากชุมชนท้องถิ่น อาจจะไม่ได้รับการยอมรับ ในทางตรงกันข้ามหากการตัดสินใจกระทำในระดับชุมชนท้องถิ่น มีแนวโน้มที่จะได้รับการยอมรับและเป็นการสมเหตุสมผลมากกว่า ทำให้การตัดสินใจในทางการเมืองการปกครองนั้นมีความชอบธรรม

5. ค้ำประกันเสรีภาพ (Liberty) หากอำนาจทางการเมืองการปกครองถูกรวบอยู่ที่ศูนย์กลางมากเกินไป เป็นไปได้ที่จะเกิดการใช้อำนาจในทางที่ลิดรอนสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล และสร้างความเสียหายให้กับสังคมโดยรวมได้ง่าย ในทางตรงข้าม การกระจายอำนาจจึงเป็นมรรควิธีหนึ่งในการปกป้องเสรีภาพของปัจเจกบุคคล โดยการทำให้อำนาจมีการกระจายออกไป อันจะนำไปสู่การสร้างโครงข่ายของการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน (Checks and Balances) ระหว่างศูนย์กลางกับพื้นที่นอกศูนย์กลาง

สถาบันดำรงราชานุภาพ (2546 : 16) ได้สรุปความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
2. การปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อประชาชนของผู้นำ
3. การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะช่วยจัดระบบเผด็จการ โดยรัฐบาล
4. การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างการเมืองระดับชาติ
5. การสร้างพลังประชาธิปไตยหรือการพัฒนาการเมืองที่มั่นคงนั้น จะต้องเริ่มจากการสร้างความเป็นประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นเสียก่อน

6. การปกครองท้องถิ่นทำให้เข้าสู่วิถีการเมืองของประชาชน

การปกครองท้องถิ่น กำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่เน้นการมีอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้ง มีองค์กรหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเองและที่สำคัญก็คือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย

สมานมิตร ญาณบุญ (2547 : 12) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. สถานะตามกฎหมาย หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศการปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความ เข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่นเพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง
2. ระดับพื้นที่ ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่ และ ระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การ

อนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจ และหน้าที่การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมือง และการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลาง หรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ/ข้อบังคับควบคุม ให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การ หรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจาก ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนโดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติ กิจการภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7. งบประมาณของตนเองมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐ และประชาชน โดยส่วนรวมโดยการมีอิสระในการดำเนินการของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้มิได้หมายความว่าไม่มีอิสระเต็มที่ที่เคียวกงหมายถึง เฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมีฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

อุทัย หิรัญโต (2523 : 22 ; อ้างถึงใน รามศ ภูพาน. 2550 : 2) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นยังจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สถานะตามกฎหมาย (Legal status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่ และระดับ (Area and level) สำหรับขนาดพื้นที่ จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาศาสตร์

และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ ควรจะมีประชาชนประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่นประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลาง หรือรัฐบาลแห่งชาติมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบายออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ ตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ ยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชน โดยส่วนรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้มิได้หมายความว่าอิสระเต็มที่ทีเดียว คงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้นเพราะมิฉะนั้นแล้ว ท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป

สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่น จะต้องเป็นหน่วยงานที่มีขอบเขตที่แน่นอน มีงบประมาณ มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการได้เอง ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างแท้จริง

การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล

ความเป็นมาขององค์การบริหารส่วนตำบล

เดิมองค์การบริหารส่วนตำบลมีพื้นฐานมาจากสภาตำบล หลังจากนั้นรัฐบาลได้มีนโยบายที่จะกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และปรับปรุงฐานะของสภาตำบลให้เป็นนิติบุคคล เพื่อให้สามารถบริหารการพัฒนาตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัวและสามารถแก้ไขปัญหา ในท้องถิ่นได้ตรงตามความต้องการของคนในท้องถิ่น จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภา

ตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปโฉมของสภาตำบลทั่วประเทศออกเป็น 2 รูปแบบ

โกวิท พวงงาม (2545 : 170-176) ได้กล่าวถึงรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

รูปแบบที่ 1 " สภาตำบล " ได้รับการยกฐานะเป็นนิติบุคคลอันได้แก่ สภาตำบลที่มีรายได้ โดยไม่รวมเงินอุดหนุนต่ำกว่า 150,000 บาท

รูปแบบที่ 2 " องค์การบริหารส่วนตำบล " ตั้งขึ้นจากสภาตำบลที่มีรายได้ (โดยไม่รวมเงินอุดหนุน) ในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันเกินสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการส่วนท้องถิ่น

(มาตรา 43) ปัจจุบัน ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 และมีผลบังคับเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2546

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และมีบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยบัญญัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

กรมการปกครอง (2542 : 151-152) ได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ไว้ดังนี้

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
3. ป้องกันโรค และระงับโรคติดต่อ
4. ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความสามารถและมีศักยภาพเพียงพออาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อีกจำนวน 13 ข้อ ดังนี้

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร

2. ให้มีการบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. ให้มีการบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีการบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครัวเรือน
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

ทั้งนี้ อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวข้างต้นไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ ในอันที่จะดำเนินการใด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐนำความเห็นชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินกิจการพัฒนามากมายหลายอย่าง และแม้แต่หน่วยงานของรัฐ หรือ องค์กรใดๆ จะไปดำเนินกิจการในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องแจ้งองค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าด้วย นอกจากนี้ในการดำเนินกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลยังมีรายได้อันเป็นงบประมาณ ของตนเองอีกด้วย

รูปแบบขององค์กรปกครองท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นบนพื้นฐานของการกระจายอำนาจและการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง โดยปัจจุบันมีการแบ่งรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดังนี้

สำนักที่ปรึกษากรมอนามัย (2559 : ออนไลน์) กล่าวว่า รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นประเทศไทยในปัจจุบันมีอยู่ 5 รูปแบบ คือ

1. สภาตำบลและการบริหารส่วนตำบล
2. เทศบาล

3. องค์การบริหารส่วนจังหวัด
4. เมืองพัทยา
5. กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา เป็นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีลักษณะบางด้านต่างจากท้องถิ่นรูปแบบอื่นๆ เป็นรูปแบบที่มีอยู่เพียง รูปแบบละ 1 แห่ง กล่าวคือ เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการออกกฎหมายจัดตั้ง โดยเฉพาะต่างหากจากองค์กรท้องถิ่นรูปแบบอื่นๆ อำนาจในการจัดเก็บภาษีอากร และค่าธรรมเนียมต่างๆ มีลักษณะคล้ายคลึงกับการปกครองในรูปแบบเทศบาล

การปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล รัฐบาลจะกระจายอำนาจทางการคลัง ให้แก่เทศบาลในการจัดเก็บภาษีอากร และค่าธรรมเนียมต่างๆ เพื่อมาใช้จ่าย ทำนุบำรุงและการบริหารท้องถิ่น ปัจจุบันเทศบาลแบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยมีขอบเขตหน้าที่ ความรับผิดชอบอำนาจทางการคลังแตกต่างกัน คือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล

องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในท้องถิ่นที่มีพื้นที่นอกเขตความรับผิดชอบของท้องถิ่นรูปแบบอื่นๆ ปัจจุบันนโยบายเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ และการบริหารการคลังของท้องถิ่นในรูปแบบนี้ยังไม่มีความชัดเจนมากนัก และยังมีแนวความคิดที่แตกต่างกันอยู่หลายแนวคิดซึ่งต้องพัฒนาต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลสภาพตำบล เกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 ตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ รศ.116 (พ.ศ. 2440) โดยทั่วไปมีรูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติขององค์กรปกครองท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์กรที่เปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วม ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงบริบทโดยสังเขปดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก. 2554 : 1-3)

ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ห่างจากอำเภอสตึก ประมาณ 13 กิโลเมตร

เนื้อที่

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 45,625 ไร่ (73 ตารางกิโลเมตร)

ภูมิประเทศ

ทิศเหนือ จรด องค์การบริหารส่วนตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศใต้ จรด องค์การบริหารส่วนตำบลชุมแสงและหนองใหญ่ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันออก จรด องค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก จรด องค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

จำนวนหมู่บ้าน

จำนวนทั้งหมด 19 หมู่บ้าน ดังนี้

1. หมู่ที่ 1 บ้านเมืองแก	2. หมู่ที่ 2 บ้านยางโตน
3. หมู่ที่ 3 บ้านหนองคูม	4. หมู่ที่ 4 บ้านหนองนกเกเรียน
5. หมู่ที่ 5 บ้านหนองเชือก	6. หมู่ที่ 6 บ้านหนองปลาแดก
7. หมู่ที่ 7 บ้านหนองควน	8. หมู่ที่ 8 บ้านกระทุ่ม
9. หมู่ที่ 9 บ้านโนนกลาง	10. หมู่ที่ 10 บ้านหนองกรดพัฒนา
11. หมู่ที่ 11 บ้านนกงู	12. หมู่ที่ 12 บ้านหัวช้าง
13. หมู่ที่ 13 บ้านหนองปลาแดกน้อย	14. หมู่ที่ 14 บ้านเมืองแกใต้
15. หมู่ที่ 15 บ้านเมืองแกเหนือ	16. หมู่ที่ 16 บ้านยางโตนเหนือ
17. หมู่ที่ 17 บ้านเมืองแกเดิม	18. หมู่ที่ 18 บ้านหัวช้างน้อย
19. หมู่ที่ 19 บ้านนกกกระเรียนใหญ่	

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม,ค้าขาย, เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

หน่วยธุรกิจ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก

ธนาคาร	1	แห่ง
โรงแรม	-	แห่ง
ปั้มน้ำมันและก๊าซ	5	แห่ง
โรงงานอุตสาหกรรม	-	แห่ง
โรงสี	51	แห่ง

สภาพทางสังคม

การศึกษาหรือสถานศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา	1	แห่ง
โรงเรียนประถมศึกษา (ขยายโอกาส)	4	แห่ง

โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง
 ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน / ห้องสมุดประชาชน 19 แห่ง
 สถาบันและองค์กรศาสนา

วัด / สำนักสงฆ์ 15 แห่ง

การสาธารณสุข

สถานีอนามัยประจำหมู่บ้าน / ตำบล 1 แห่ง

อัตราการใช้ส้วมและมีส้วมร้อยละ 100

ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

การคมนาคม

การคมนาคมขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก สามารถติดต่อระหว่างหมู่บ้าน / ตำบลโดยใช้การติดต่อ ทางบกการติดต่อระหว่างหมู่บ้านกับองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก ใช้ถนนลาดยาง หินคลุก ลูกกรัง การติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลสตึก ใช้ถนนสายสตึก – หัวราช ระยะทาง 10 กิโลเมตร. การติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลชุมแสง ใช้ถนนสายสตึก – หัวราช ระยะทาง 5 กิโลเมตร. การติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลหนองใหญ่ ใช้ถนนหินคลุก, ลูกกรัง ระยะทาง 8 กิโลเมตร. การติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทองใช้ถนนสายบ้านหนองควน – บ้านหนองน้ำขุ่น ระยะทาง 5 กิโลเมตร. การติดต่อกับองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัยใช้ถนนลูกกรัง ระยะทาง 5 กิโลเมตร.

การโทรคมนาคม

ที่ทำการไปรษณีย์ 1 แห่ง

สถานีโทรคมนาคม 1 แห่ง

การไฟฟ้า

ไฟฟ้าเข้าถึงและมีไฟฟ้าใช้ครบทั้ง 19 หมู่บ้าน

แหล่งน้ำธรรมชาติ

ลำน้ำ / ลำห้วย 1 แห่ง

บึง / หนอง และอื่น ๆ 17 แห่ง

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

ฝาย 8 แห่ง

บ่อน้ำตื้น 26 แห่ง

บ่อโยก 33 แห่ง

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

1.1 แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาให้มีมาตรฐาน

1.2 แนวทางการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ชุมชนกับสถานศึกษา เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 แนวทางการส่งเสริมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยีสารสนเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาเศรษฐกิจ

2.1 แนวทางการส่งเสริมการพัฒนารายได้แก่ประชาชน

2.2 แนวทางการส่งเสริมศักยภาพและขีดความสามารถการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

อินทรีย์

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาคุณภาพชีวิต

3.1 แนวทางการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตของประชาชน

3.2 แนวทางการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

3.3 แนวทางการพัฒนาส่งเสริมสุขภาพและอนามัย

3.4 แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมด้านสวัสดิการของชุมชน

3.5 แนวทางการพัฒนาด้านกีฬาและนันทนาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

4.1 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรทุกภาคส่วน

4.2 แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและองค์กรให้มีขีด

ความสามารถในการพัฒนา

4.3 แนวทางการส่งเสริมระบบการบริการประชาชนตามมาตรฐานสากล

4.4 แนวทางการพัฒนาและจัดระเบียบของชุมชนและสังคม

4.5 แนวทางการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจการขององค์การบริหาร

ส่วนตำบล

4.6 แนวทางการปรับปรุงและพัฒนารายได้

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบริหารทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

5.1 แนวทางการสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมดูแล ฟื้นฟูและอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

5.2 แนวทางการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำ

5.3 แนวทางการส่งเสริมการปรับปรุงภูมิทัศน์สภาพแวดล้อม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ฉันทพงศ์กา พลภักดี (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ ด้านการเสนอข้อมูลเพื่อตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการติดตามประเมินผล ตามลำดับ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ให้มีการดำเนินการตามแผนพัฒนาครบถ้วนร้อยเปอร์เซ็นต์ รองลงมาคือ ให้มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกด้าน และให้มีการจัดสรรงบประมาณมากขึ้นในการพัฒนาท้องถิ่น ตามลำดับ

ประวีณา ษะนอบรัมย์ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลสตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จากผลงานวิจัยพบว่า ประชาชนยังขาดความพร้อมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล และปัจจัยบางประการทางสังคมของประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขต เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นน่าจะมีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจมาพิจารณา คือ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับใด ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

วฤทธิ สารฤทธิคาม (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลคอนจัวอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนจัวส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง อายุ 46 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษา ไม่เกินประถมศึกษาหรือเทียบเท่า (ป.6) อาชีพ เกษตรกร และรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลคอนจัว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุดสามอันดับแรก คือ ด้านการรวบรวมปัญหาความต้องการ ด้านการเข้าร่วมปฏิบัติ และด้านการเข้าร่วมกำหนด โครงการ/กิจกรรม ผลการศึกษา

เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนจัว ตามเพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ ต่อเดือน พบว่าไม่แตกต่างกัน สำหรับข้อเสนอแนะ พบว่า ประชาคมต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบล เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง เพื่อปรึกษาหารือความต้องการในการพัฒนาท้องถิ่นก่อนลงมติ และต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุม เพื่อสำรวจ ปัญหา/ความต้องการของคนในหมู่บ้านอย่างแท้จริง เพื่อกำหนดเป็นแผนงาน หรือยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาหมู่บ้าน

สมควร คลังสูงเนิน (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกันยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ คือให้เทศบาลสร้างงานมีการจ้างคนในพื้นที่ให้มากขึ้น ให้เทศบาลใช้งบประมาณอย่างเปิดเผย โปร่งใส ตรวจสอบได้ ให้คณะผู้บริหารบริหารงานอย่างจริงจัง รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และการออกทำประชาคมต่าง ๆ เทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบมากขึ้น

ปิยนฎ เพ็งคำ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเข อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเข โดยรวมและจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ส่วนใหญ่เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนดำเนินการ และเห็นว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ ด้านการลงทุนและการปฏิบัติงาน ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และด้านการติดตามและประเมินผล
2. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วม ด้านการลงทุนและการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วม โดยรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผนดำเนินการ ด้านการลงทุนและการปฏิบัติงาน และด้านการติดตามและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมโดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วม ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนดำเนินการ และด้านการติดตามและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทองสุข บรรดาศักดิ์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเตรียมการและการทำแผนพัฒนา การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาและด้านการมีส่วนร่วมในด้านการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต้องการให้ อบต. ดำเนิน โครงการเป็น ไปอย่างทั่วถึงทุกหมู่บ้านในอบต. และดำเนิน โครงการด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการจัดเวทีประชาคมในแต่ละหมู่บ้านให้ประชาชนทราบมากกว่านี้ และประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการเข้าประชุม รับรู้ในการวางแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาหมู่บ้านของตนเองให้มากกว่านี้

เพ็ญประภา สติธรรมย์ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่าด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล รองลงมา คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ด้านการปฏิบัติตามแผนพัฒนา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรให้ความสำคัญกับ โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน เช่น ถนน ทางระบายน้ำ การจัดขยะมูลฝอย มากกว่าจัดทำ โครงการ และแผนพัฒนา ให้พิจารณาถึงความสำคัญของปัญหา และความเดือดร้อนของประชาชนในแต่ละ หมู่บ้านเป็นหลักตามลำดับ

ปณิตา คอนงัน (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลอุทุมพร อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย

พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลอุคมธรรม อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเตรียมการ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ คือด้านการเตรียมการ ด้านการปฏิบัติการ และด้านการติดตามประเมินผล ตามลำดับ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือจัดสรรงบประมาณในการจัดทำแผนให้มากขึ้น รองลงมาคือ ขอให้ดำเนินการแล้วเสร็จทุกโครงการที่ได้นำเสนอบรรจุเข้าแผนพัฒนา และขอให้ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม ตามลำดับ

เศรษฐไชย หทัยวรรณ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพี้ อำเภอกองแสนขัน จังหวัดอุดรดิตต์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพี้อำเภอกองแสนขัน จังหวัดอุดรดิตต์ โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ข้อเสนอแนะของประชาชน ผู้ตอบแบบสอบถาม ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นทุกชั้นตอน เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความพร้อมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของ องค์การบริหารส่วนตำบล และปัจจัยบางประการทางสังคมของประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตเป็นต้น จึงเห็นได้ว่าปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นน่าจะมีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีประเด็นที่นำมาพิจารณา คือ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับใด ปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ครั้งนี้ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 8,162 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan 1970 ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 148-149) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 368 คนแล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก รายละเอียดประชากรและกลุ่มตัวอย่างแสดงในตาราง 3.1 ดังนี้

ตาราง 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน

ชุมชน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 1 บ้านเมืองแก	530	26
หมู่ที่ 2 บ้านยางโพน	517	24
หมู่ที่ 3 บ้านหนองคูม	643	31
หมู่ที่ 4 บ้านหนองนกเกเรียน	492	22
หมู่ที่ 5 บ้านหนองเชือก	412	19

ตาราง 3.1 (ต่อ)

ชุมชน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 6 บ้านหนองปลาแดก	427	19
หมู่ที่ 7 บ้านหนองควน	359	15
หมู่ที่ 8 บ้านกระทุ่ม	439	20
หมู่ที่ 9 บ้านโนนกลาง	312	13
หมู่ที่ 10 บ้านหนองกรดพัฒนา	196	10
หมู่ที่ 11 บ้านนกงู	707	33
หมู่ที่ 12 บ้านหัวช้าง	526	24
หมู่ที่ 13 บ้านหนองปลาแดกน้อย	265	11
หมู่ที่ 14 บ้านเมืองแกใต้	493	22
หมู่ที่ 15 บ้านเมืองแกเหนือ	312	13
หมู่ที่ 16 บ้านยางโพนเหนือ	292	12
หมู่ที่ 17 บ้านเมืองแกเดิม	412	18
หมู่ที่ 18 บ้านหัวช้างน้อย	472	21
หมู่ที่ 19 บ้านนกระเรียนใหญ่	356	15
รวม	8,162	368

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอน

คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามที่สอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการ

ติดตามและประเมินผลงานมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับคือ มีส่วนร่วมมากที่สุด มีส่วนร่วมมาก มีส่วนร่วมปานกลาง มีส่วนร่วมน้อย มีส่วนร่วมน้อยที่สุด และไม่มีส่วนร่วม

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Form) เพื่อให้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร บทบาท และรายงานการวิจัย เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทฤษฎีแนวคิด และหลักการ ตลอดจนสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

2.2 นำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถาม

2.3 นำเสนอร่างแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบ ทำให้ได้คำถามที่ครอบคลุม ตรงสภาพ และปัญหา

2.4 ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

2.4.1 นายพรศักดิ์ หมั่นเจริญ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

2.4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2.4.3 อาจารย์ ดร.คำภีร์ภาพ อินทะนุ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขและเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้งเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2.6 นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปทดลอง (Try-Out) ใช้กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสนามชัย อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

2.7 นำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8908 ซึ่งผ่านเกณฑ์สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน คือ

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ออกหนังสือ ส่งถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดการกระทำข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
 2. กรอกรหัสแบบสอบถาม
 3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อแล้วบันทึกข้อมูล
 4. ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
- การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแสดงเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวมนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

เกณฑ์ในการการแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (Mean) ได้กำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้ (กานดา พูนลาภทวี. 2539 : 79)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
5.51 - 6.00	การมีส่วนร่วมมากที่สุด
4.51 - 5.50	การมีส่วนร่วมมาก
3.51 - 4.50	การมีส่วนร่วมปานกลาง
2.51 - 3.50	การมีส่วนร่วมน้อย

1.51 - 2.50

การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

0.51 - 1.50

ไม่มีส่วนร่วม

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบที่เข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)
2. สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
 - 2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean)
 - 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตาราง 4.1 ดังนี้

ตาราง 4.1 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง (N= 368)	
	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	368	100.00
เพศ		
ชาย	173	47.01
หญิง	195	52.99
อายุ		
18-25 ปี	27	7.34
26-33 ปี	140	38.04
34-41 ปี	107	29.08
42 ปีขึ้นไป	94	25.54
สถานภาพสมรส		
โสด	57	15.49
สมรส	279	75.82
หม้าย/หย่า	32	8.69
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	87	23.64
มัธยมศึกษา	91	24.73
อนุปริญญา	85	23.09
ปริญญาตรี	75	20.38
สูงกว่าปริญญาตรี	30	8.16
อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	87	23.65
แม่บ้าน	29	7.88
ธุรกิจส่วนตัว	65	17.66

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยขอนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตาราง 4.1 ดังนี้

ตาราง 4.1 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง (N= 368)	
	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	368	100.00
เพศ		
ชาย	173	47.01
หญิง	195	52.99
อายุ		
18-25 ปี	27	7.34
26-33 ปี	140	38.04
34-41 ปี	107	29.08
42 ปีขึ้นไป	94	25.54
สถานภาพสมรส		
โสด	57	15.49
สมรส	279	75.82
หม้าย/หย่า	32	8.69
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	87	23.64
มัธยมศึกษา	91	24.73
อนุปริญญา	85	23.09
ปริญญาตรี	75	20.38
สูงกว่าปริญญาตรี	30	8.16
อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	87	23.65
แม่บ้าน	29	7.88
ธุรกิจส่วนตัว	65	17.66

ตาราง 4.1 (ต่อ)

ลักษณะตัวแปร	กลุ่มตัวอย่าง (N= 367)	
	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
เกษตรกร	143	38.86
รับจ้าง	28	7.60
นักเรียน/นักศึกษา	16	4.35

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 368 คน เป็นชาย จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 47.01 เป็นหญิง 195 คน คิดเป็นร้อยละ 52.99

เมื่อจำแนกตามอายุปรากฏว่า ช่วงอายุ 26-33 ปี มากที่สุด จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 38.04 รองลงมาคือช่วงอายุ 34-41 ปี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 29.08 และจำนวนน้อยที่สุดคือ ช่วงอายุ 18-25 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.34

เมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรสปรากฏว่า สถานภาพสมรสมากที่สุด จำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 75.82 รองลงมาคือสถานภาพ โสด จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 15.49 และจำนวนน้อยที่สุด คือสถานภาพหม้าย /หย่า จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.69

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาปรากฏว่า ระดับการศึกษามัธยมศึกษามากที่สุด จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 24.73 รองลงมาคือระดับประถมศึกษา จำนวน 87 คิดเป็นร้อยละ 23.64 และจำนวนน้อยที่สุดคือระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 8.16

เมื่อจำแนกตามอาชีพ ปรากฏว่า อาชีพเกษตรกรมากที่สุด จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 38.86 รองลงมาคืออาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 65 คิดเป็นร้อยละ 17.66 และจำนวนน้อยที่สุดคือ อาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.35

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏผลดังตาราง 4.2-4.6 ดังนี้

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	3.48	0.74	น้อย
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม	3.81	0.75	ปานกลาง
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน	3.62	0.81	ปานกลาง
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน	3.21	0.82	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.53	0.78	ปานกลาง

จากตาราง 4.2 พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 3.81$) และด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.62$) อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 3.81$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.62$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ($\bar{X} = 3.21$)

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา			
1. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.29	0.66	น้อย
2. ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมในการจัดทำกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ กับองค์การบริหารส่วนตำบล	3.30	0.66	น้อย
3. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล	3.60	0.85	ปานกลาง
4. ท่านมีส่วนร่วมเสนอแผนงานกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล	3.86	0.94	ปานกลาง
5. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในปัญหาพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล	3.50	0.74	น้อย
6. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล	3.45	0.71	น้อย
7. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอตัวการแก้ไขปัญหาในการตรวจรับบริการจ้างงาน	3.42	0.70	น้อย
8. ท่านมีส่วนร่วมในการริเริ่มกำหนด เสนอโครงการ และแผนงานต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน	3.40	0.63	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.48	0.74	น้อย

จากตาราง 4.3 พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อ 3. และข้อ 4. อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 4. ท่านมีส่วนร่วมเสนอแผนงานกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.86$)

รองลงมาคือ ข้อ 3. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาที่องค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.60$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ 1. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาของ องค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.29$)

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม			
9. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนนโยบายพัฒนาหมู่บ้านกับ องค์การบริหารส่วนตำบล	3.31	0.53	น้อย
10. ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการวางแผนแก้ปัญหาความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล	3.38	0.61	น้อย
11. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแผนงานใหม่ ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.33	0.60	น้อย
12. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อกำหนดนโยบายของกิจกรรม โครงการเพื่อนำไปสู่การวางแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.37	0.73	น้อย
13. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การวางแผนของกิจกรรม โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล	4.40	0.82	ปานกลาง
14. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุม แผนเพื่อกำหนดวิธีการวางแผนการดำเนินงานของกิจกรรม โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล	4.51	0.78	ปานกลาง
15. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่จะดำเนินการตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	4.15	0.94	ปานกลาง
16. ท่านมีส่วนร่วมในการพิจารณาและกำหนดหน่วยงานที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	4.02	0.96	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.81	0.75	ปานกลาง

จากตาราง 4.4 พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 13. ข้อ 14. ข้อ 15. และ ข้อ 16. อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 14. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุม แผนเพื่อกำหนดวิธีการวางแผนการดำเนินงานของกิจกรรม โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมาคือ ข้อ 13. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การวางแผนของกิจกรรม โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 4.40$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ 9. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนนโยบายพัฒนาหมู่บ้านกับ องค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.31$)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน			
17. ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อกำหนดทรัพยากรที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรม โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.50	0.79	น้อย
18. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นถาวรวัตถุ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม	4.10	0.85	ปานกลาง
19. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลก่อให้เกิดประโยชน์สุขทางจิตใจ	4.12	0.84	ปานกลาง
20. ท่านมีส่วนร่วมในการรับบริการสาธารณะประโยชน์ที่องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างขึ้นและสามารถมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียม	3.40	0.66	น้อย
21. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ในเส้นทางจราจรที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้พัฒนาและปรับปรุง	3.47	0.76	น้อย

ตาราง 4.5 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน			
22. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากรถดับเพลิง ที่คอยให้บริการภายในหมู่บ้าน / การจัดการขยะมูลฝอย	3.52	0.81	ปานกลาง
23. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค	3.52	0.89	ปานกลาง
24. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ความปลอดภัยจากการจัดตั้งกลุ่ม อปปร. ท้องค์การบริหารส่วนตำบลรับผิดชอบ	3.33	0.89	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.62	0.81	ปานกลาง

จากตาราง 4.5 พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 18, ข้อ 19, ข้อ 22, และ ข้อ 23. อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 19. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลก่อให้เกิดประโยชน์สุขทางจิตใจ ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมาคือ ข้อ 18. ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นถาวรวัตถุ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ($\bar{X} = 4.10$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ 24. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ความปลอดภัยจากการจัดตั้งกลุ่ม อปปร. ท้องค์การบริหารส่วนตำบลรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.33$)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน			
25. ท่านมีส่วนร่วมสังเกตการณ์ดูแล การดำเนินงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.62	1.01	ปานกลาง
26. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตาม สอบถาม การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.04	0.77	น้อย
27. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลของการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.97	0.78	น้อย
28. ท่านมีส่วนร่วมในการเข้ารับฟังผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	2.98	0.78	น้อย
29. ท่านมีส่วนร่วมใน ตรวจสอบ การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.02	0.89	น้อย
30. ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าไปประเมินผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.76	1.07	ปานกลาง
31. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดประชาพิจารณ์ให้ประชาชนเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน พัฒนาในอนาคต	3.10	0.93	น้อย
32. ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตรวจการจ้างงานขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.11	0.90	น้อย
33. ท่านมีส่วนร่วมในการเข้ารับฟังการประชุมสภาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.06	0.89	น้อย
34. ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อวัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.25	0.80	น้อย

ตาราง 4.6 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน			
35. ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อครุภัณฑ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.16	0.57	น้อย
36. ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล	3.25	0.69	น้อย
37. ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตอบรับการจัดซื้อจัดจ้างฯ	3.20	0.63	น้อย
38. ท่านมีส่วนร่วมเสนอสรุปปัญหาการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้ผู้บริหารทราบ	3.39	0.75	น้อย
รวมเฉลี่ย	3.21	0.82	น้อย

จากตาราง 4.6 พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 3.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 25. และ ข้อ 30. อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 30. ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าไปประเมินผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.76$) รองลงมาคือ ข้อ 25. ท่านมีส่วนร่วมสังเกตการณ์ดูแล การดำเนินงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 3.62$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 27. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลของการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล ($\bar{X} = 2.97$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ดังปรากฏในตารางที่ 4.7 ดังนี้

ตาราง 4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	ต้องการให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น	47	37.90
2	ต้องการให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเสนอตัวเพื่อเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล	42	33.87
3	ต้องการให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล	35	28.23
รวมเฉลี่ย		124	100

จากตาราง 4.7 พบว่า ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ต้องการให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 37.90 รองลงมา คือ ต้องการให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเสนอตัวเพื่อเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 33.87 และ ต้องการให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 28.23 ตามลำดับ

บทที่ 5

อภิปรายผล สรุปผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
 - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 8,162 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan 1970 ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 148-149) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 368 คนแล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลของ

ผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามที่สอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 6 ระดับคือ มีส่วนร่วมมากที่สุด มีส่วนร่วมมาก มีส่วนร่วมปานกลาง มีส่วนร่วมน้อย มีส่วนร่วมน้อยที่สุด และไม่มีส่วนร่วม ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน คือ ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ออกหนังสือ ส่งถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามที่สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 368 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแสดงเป็นรายชื่อ รายคำ และโดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏผลดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมและด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก

อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ต้องการให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ อภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องจาก ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาในการมาเข้าร่วมประชุม และไม่ค่อยสนใจกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเท่าใดนัก โดยประชาชนไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเท่าที่ควร เนื่องจากคิดว่าเป็นงานราชการ และยังไม่เข้าใจกระบวนการในการมีส่วนร่วม คิดว่าเป็นเรื่องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่ค่อยได้เข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะกิจกรรมการมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผน ซึ่งผลการศึกษาที่สอดคล้องกับ สมควร คลังสูงเนิน (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบล จันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ปิยนานู เห่งคำ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเข อำเภอบ้านแพ่ง จังหวัดนครพนม พบว่า ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเข ส่วนใหญ่เห็นว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ผลการวิจัยด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนขาดความสนใจที่จะเข้าร่วมกำหนดปัญหาและสาเหตุของปัญหา เนื่องจากคิดว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการทำให้การแก้ปัญหาไม่ตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริงของชุมชน สอดคล้องกับ ปณิศา คอนงัน (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลอุทุมพรธรรม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับน้อย

2.2 ผลการวิจัยด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนในพื้นที่ส่วนมากมีอาชีพเกษตรกร และมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จึงไม่ค่อยมีความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และไม่ยากที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม สอดคล้องกับ เพ็ญประภา สติธรรมย์ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ผลการวิจัยด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนในหมู่บ้านยังขาดความเข้าใจ และไม่ได้รับผลประโยชน์ โดยตรงหรือมองไม่เห็นผลประโยชน์ในอนาคตในการร่วมลงทุนหรือปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น สอดคล้องกับ เศรษฐไชย หทัยวรรณ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำฟ้า อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า การมีส่วนร่วมในการลงทุนปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง

2.4 ผลการวิจัยด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนยังขาดความรู้และไม่เห็นความสำคัญของการติดตามประเมินผล โครงการ เข้าใจว่ากระบวนการติดตามและประเมินผล เป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการหรือผู้นำหมู่บ้าน ประกอบกับทางองค์การบริหารส่วนตำบลเอง อาจจะไม่ได้ประกาศหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ ประชาชนจึงไม่สามารถเข้าร่วมติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ สอดคล้องกับ อาดิษฐ์ อินทจักร (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบล เวียงพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน อยู่ในระดับน้อย

3. จากการศึกษาข้อเสนอแนะที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ประชาชนควรเข้าร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเนื่องจากประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ในกระบวนการติดตามและประเมินผลและไม่ได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าหน้าที่เทศบาลให้ดำเนินการติดตามและประเมินผล จึงให้ความสนใจน้อย สอดคล้องกับ ปิยนากู เฟ็งคำ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเข อำเภอบ้านแพ่ง จังหวัดนครพนม พบว่า ข้อเสนอแนะในการที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาที่สำคัญคือ

ประชาชนควรมีตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล
อย่างต่อเนื่อง และร่วมประเมินผลแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแกได้มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลางเพราะประชาชนในพื้นที่ส่วนมากมีอาชีพเกษตรกรรม และมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จึงไม่ค่อยมีความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก จึงควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และจัดให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการหรือกิจกรรม ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก ควรมีนโยบายให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ตามขั้นตอนการดำเนินการทุกอย่าง อย่างละเอียดทุกขั้นตอน โดยให้ประชาชนเข้าร่วมควบคุม ตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

2.2 ควรศึกษาและเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกับเทศบาลตำบลอื่น ที่มีขนาดใกล้เคียงกันเพื่อให้เห็นข้อแตกต่างที่ชัดเจน และนำผลนั้นมาทำการปรับปรุงแก้ไขในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2542). **กฎหมายระเบียบและข้อบังคับองค์การบริหารส่วนตำบล (รวมฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2542)**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อสาส์นศึกษาดินแดน.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). **คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- _____. (2552). **แนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการจัด การศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- กานดา พูนลาภทวี. (2539). **สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ : พิสิกส์เซ็นเตอร์ .
- โกวิทย์ พวงงาม. (2545). **การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. กรุงเทพฯ : วิญญูชน .
- _____. (2552). **การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมติใหม่ในอนาคต**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- จันทนา สุทธิจาริ. (2544). "การมีส่วนร่วมของประชาชน" ในการเมืองการปกครองไทย ตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. **อมรรักษาสัตย์ (บรรณาธิการ)**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ วี เจ.พรินต์ติ้ง.
- ฉันท์ผกา พลภักดี. (2554). **การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) . บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ทองสุข บรรดาศักดิ์. (2553). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) . บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). **องค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธรรมรส โชติกุลขจร. (2544). "หน่วยที่ 12 การบริหารแบบมีส่วนร่วม" **ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543). **กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง : ประชาคม ประชาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 6. ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.

- ธีระยุทธ สุขเสมอใจ. (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก อำเภอศรีษะเกษ จังหวัดสุโขทัย**. ภาคนิพนธ์ ปร.ม. (การบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท). อุดรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2546). **ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ : วิทยุชุมชน.
- นที คิชฐบรรจง. (2546). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล นางจอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา .
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2550). **การจัดการสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ : เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส.
- ปณิดา คอนงัน. (2555). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลอุคมธรรม อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์**. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2547). **การบริหารโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : บริษัท เนติกุลการพิมพ์.
- ประวีณา ชะนอบรัมย์. (2554). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลตึก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ .
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 10. บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2542). **การปกครองท้องถิ่นของประเทศญี่ปุ่น**. กรุงเทพมหานคร : โครงการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดี โดยกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น สำนักงาน ก.พ.
- ปิยนฎา เฟื่องคำ. (2553). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเข อำเภอบ้านแพ่ง จังหวัดนครพนม**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เพ็ญประภา สถิตรัมย์. (2554). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์**. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2541). การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการการศึกษา
ประจำ โรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา. ปรินญาณิพนธ์ ศ.ม. (บริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยูพาพร รูปงาม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานประมาณในการปฏิรูประบบ
ราชการ. ภาคนิพนธ์ ศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์.
- รามต กู่ปาน. (2550). ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น รูปแบบ
องค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษา : ตำบลหินลาด อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก.
รายงานการศึกษาอิสระ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครอง
ท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รสคนธ์ รัตนเสริมพงศ์. (2549). “แนวคิดและหลักการบริหารท้องถิ่น” เอกสารการสอนชุด
วิชาการบริหารส่วนท้องถิ่น หน่วยที่ 1 .นนทบุรี : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.
- ลิขิต ชีรเวคิน. (2541). การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ และคณะ. (2551). "การพัฒนารูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี". นนทบุรี :
รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.
- วฤทธิ สารฤทธิคาม. (2553). การศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา
ท้องถิ่นศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลดอนจัว อำเภอบรบือ จังหวัด
มหาสารคาม. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปร.ม.(รัฐศาสตร์). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วรเดช จันทสร. (2540). รัฐประศาสนศาสตร์ : ขอบข่ายในทศวรรษใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 6 . กรุงเทพฯ :
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน ศูนย์สันติวิธีเพื่อ
พัฒนาประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า.
- เศรษฐไชย หทัยวรรณ. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา
ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพี้ อำเภอดงแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ .
วิทยานิพนธ์ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต) อุตรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุตรดิตถ์.
- สถาบันดำรงราชานุภาพ. (2546). ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล.

- กรุงเทพฯ : สถาบันดำรงราชานุภาพ.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2545). **การศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการ**
ที่ดี. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- เสถียร เหลืองอร่าม. (2550). **มนุษยสัมพันธ์คือหัวใจของนักบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : แสงจันทร์
 การพิมพ์.
- สมควร คลังสูงเนิน. (2553). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาล**
ตำบล จันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์. ภาคนิพนธ์ ปร.ม. (รัฐประศาสน
 ศาสตร์). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สมบัติ ชำรงชัญญะ. (2542). **การเมืองอเมริกา**. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ. (2545). "การปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ" **ราชบัณฑิตยสถาน**.
 27(2) : 342-361 ; เมษายน-มิถุนายน.
- สมานมิตร ญาณบุญ. (2547). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ**
บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์.
 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุชาดา จักรพิสูท. (2548). **ชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา**. ค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2555.
 แหล่งที่มา : <http://www.midnighttuniv.org/midnight2545/document9526.html>.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2537). "หน่วยที่ 7 ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ
 ประชาชนในการบริหารการศึกษา" **ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการประถมศึกษา**.
 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.(2541).
การกระจายอำนาจ. รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาแห่งชาติ. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2543). **คู่มือประเมินศักยภาพการพึ่งตนเองด้าน**
สาธารณสุขชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน
 กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนัก
 มาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุด**
วิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ : เอส. อาร์. ฟรินดิง.
- สำนักที่ปรึกษากรมอนามัย. (2559). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับองค์การปกครองท้องถิ่นไทย**.
 ค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2559. แหล่งที่มา : [http://advisor.anamai.moph.go.th/
 main.php?filename=tambon03#](http://advisor.anamai.moph.go.th/main.php?filename=tambon03#)

- อภิธมา สุวรรณภักดิ์. (2543). การศึกษาการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ประจำหมู่บ้านศึกษาเฉพาะ
กรณีศูนย์สงเคราะห์ประจำหมู่บ้านสองห้อง จังหวัดตราด. ปริญญาโท สส.บ. (สังคม
สงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาดิชัฐ อินทจักร์. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล
ตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ปร.ม.
(รัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อิระวัชร จันทร์ประเสริฐ. (2541). การมีส่วนร่วมของประชาชน. ในงานพระราชทานเพลิงศพ
นางสมศรี จันทร์ประเสริฐ. (ม.ป.ท.).
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาใน
รูปแบบการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- อุทัย เลาหวิเชียร. (2544). ลักษณะวิชาและมิติต่าง ๆ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร :
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก. (2554). บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก
อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์.บุรีรัมย์ : องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว๒๐๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นายพรศักดิ์ หมั่นเจริญ

ด้วย นายปัทมราช เปรือรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชน คะเนวัน เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อที่ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมकुณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว๒๐๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด

ด้วย นายปัทมราช เปรือรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ว๒๐๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.สถาพร วิชัยรัมย์

ด้วย นายปัทมราช เปรือรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คະเนวัน เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๒๓๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก

ด้วย นายปัทมราช เปรือรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รศ.ประชัน คะเนวัน เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นายปัทมราช เปรือรัมย์ ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างสำหรับกำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมकुณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๒๕๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก

ด้วย นายปัทมราช เปรือรัมย์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังอยู่ในระหว่างทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี รองศาสตราจารย์ประชัน คณะวัน เป็นประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ โดยการนี้นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการ ศึกษาวิจัยดังกล่าวจึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและ
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแกล อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแกล อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแกล อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ 4 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้มีผลการวิจัยที่ถูกต้องในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ขอได้โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อและทุกตอนเพราะข้อมูลที่ถูกต้องจะช่วยให้ผลการวิจัยน่าเชื่อถือและสามารถนำไปแก้ปัญหได้อย่างแท้จริงและข้อมูลที่ได้จะเก็บไว้เป็นความลับ

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ

นายปัทมราช เปรือรัมย์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

18-25 ปี

26-33 ปี

34-41 ปี

42 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพสมรส

โสด

สมรส

หม้าย/หย่า

4. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษา / ปวช.

อนุปริญญา / ปวส.

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

แม่บ้าน

ธุรกิจส่วนตัว

เกษตรกร

รับจ้าง

นักเรียน/นักศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่าท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็นของท่านอยู่ในระดับใด โดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับ ความคิดเห็นของท่านโดยมีความหมายดังนี้

6	หมายถึง	การมีส่วนร่วมในระดับ มากที่สุด
5	หมายถึง	การมีส่วนร่วมในระดับ มาก
4	หมายถึง	การมีส่วนร่วมในระดับ ปานกลาง
3	หมายถึง	การมีส่วนร่วมในระดับ น้อย
2	หมายถึง	การมีส่วนร่วมในระดับ น้อยที่สุด
1	หมายถึง	ไม่มีส่วนร่วม

ตัวอย่าง

ข้อ ที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ					
		6	5	4	3	2	1
0	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น			✓			

จากตัวอย่าง

ข้อ 0 หมายความว่า การมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
ท่านมีส่วนร่วมในระดับ มาก

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					
		6	5	4	3	2	1
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา							
1	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาของ องค์การบริหารส่วนตำบล						
2	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมในการจัดทำกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ กับองค์การบริหารส่วนตำบล						
3	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล						
4	ท่านมีส่วนร่วมเสนอแผนงานกิจกรรมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล						
5	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในปัญหาพัฒนา หมู่บ้านร่วมกับ องค์การบริหารส่วนตำบล						
6	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ กับ องค์การบริหารส่วนตำบล						
7	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอตัวการแก้ไขปัญหาในการตรวจรับ การจ้างงาน						
8	ท่านมีส่วนร่วมในการริเริ่มกำหนด เสนอ โครงการ และแผนงานต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน						
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน							
9	ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผน นโยบายพัฒนาหมู่บ้านกับ องค์การบริหารส่วนตำบล						
10	ท่านมีส่วนร่วมเสนอแนวทางการวางแผนแก้ปัญหาความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล						
11	ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแผนงานใหม่ ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล						
12	ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อกำหนดนโยบายของกิจกรรมโครงการเพื่อนำไปสู่การวางแผนขององค์การบริหารส่วนตำบล						

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					
		6	5	4	3	2	1
13	ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การวางแผนของกิจกรรม โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล						
14	ท่านมีส่วนร่วมในการประชุม แผนเพื่อกำหนดวิธีการวางแผนการดำเนินงานของกิจกรรม โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล						
15	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดงบประมาณที่จะดำเนินการ ตามแผนงานโครงการ กิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน						
16	ท่านมีส่วนร่วมในการพิจารณาและกำหนดหน่วยงานที่จะ ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน						
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน							
17	ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อกำหนดทรัพยากรที่ต้องใช้ในการทำกิจกรรม โครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล						
18	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นถาวรวัตถุ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม						
19	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลก่อให้เกิดประโยชน์สุขทางจิตใจ						
20	ท่านมีส่วนร่วมในการรับบริการสาธารณะประโยชน์ที่องค์การบริหารส่วนตำบลสร้างขึ้นและสามารถมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียม						
21	ท่านมีส่วนร่วมในการ ได้รับประโยชน์ในเส้นทางจราจรที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้พัฒนาและปรับปรุง						
22	ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จาก ระดับเพลิง ที่คอยให้บริการภายในหมู่บ้าน / การจัดการขยะมูลฝอย						
23	ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการพัฒนาระบบสาธารณสุขภาค						
24	ท่านมีส่วนร่วมในการ ได้รับประโยชน์ความปลอดภัยจากการจัดตั้งกลุ่มอปท. ที่องค์การบริหารส่วนตำบลรับผิดชอบ						

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					
		6	5	4	3	2	1
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน							
25	ท่านมีส่วนร่วมสังเกตการณ์ดูแล การดำเนินงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบล						
26	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตาม สอบถาม การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล						
27	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลของการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล						
28	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้ารับฟังผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล						
29	ท่านมีส่วนร่วมใน ตรวจสอบ การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล						
30	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าไปประเมินผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล						
31	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดประชาพิจารณ์ให้ประชาชน เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงาน พัฒนาในอนาคต						
32	ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตรวจการจ้างงานขององค์การบริหารส่วนตำบล						
33	ท่านมีส่วนร่วมในการเข้ารับฟังการประชุมสภาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล						
34	ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อวัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล						
35	ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อครุภัณฑ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล						
36	ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล						

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ง

ตารางค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	A1	3.5333	.5074	30.0
2.	A2	3.5333	.5074	30.0
3.	A3	3.4667	.5713	30.0
4.	A4	3.3333	.6609	30.0
5.	A5	3.4000	.7240	30.0
6.	A6	3.4333	.6261	30.0
7.	A7	3.4667	.6814	30.0
8.	A8	3.0000	.4549	30.0
9.	B9	3.0333	.6149	30.0
10.	B10	3.1333	.5074	30.0
11.	B11	3.0667	.3651	30.0
12.	B12	2.8000	.4068	30.0
13.	B13	3.0333	.8899	30.0
14.	B14	3.0000	.6433	30.0
15.	B15	3.5000	.7768	30.0
16.	B16	3.5333	.5074	30.0
17.	C17	3.2667	.7397	30.0
18.	C18	3.3000	.7022	30.0
19.	C19	3.2333	.7279	30.0
20.	C20	3.5333	.5074	30.0
21.	C21	3.5333	.5074	30.0
22.	C22	2.8667	.3457	30.0
23.	C23	2.7333	.4498	30.0
24.	C24	2.7333	.4498	30.0
25.	D25	2.7667	.4302	30.0
26.	D26	2.7667	.4302	30.0
27.	D27	2.9333	.5208	30.0
28.	D28	3.2000	.6644	30.0
29.	D29	3.2667	.7397	30.0
30.	D30	3.4333	.6261	30.0
31.	D31	3.4000	.6215	30.0
32.	D32	3.4333	.6261	30.0

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายปัทมราช เปร็อรัมย์
วันเดือนปีเกิด	30 ตุลาคม 2531
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	254 หมู่ 10 ตำบลบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2544 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบัว อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2550 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2554 วิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิทยาศาสตรการกีฬา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2559 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์